

Załącznik Nr 1 do
UCHWAŁY NR XXXI/159/16
RADY GMINY REWAL
z dnia 31 maja 2016 r.

Gmina Rewal

Program postępowania naprawczego

Rewal, 31 maja 2016 r.

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	5
PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA	6
DOKUMENTY ŹRÓDŁOWE PODDANE ANALIZIE	7
CZĘŚĆ I. ANALIZA STANU FINANSÓW GMINY REWAL	9
DOCHODY	9
<i>Baza podatkowa</i>	15
<i>Należności</i>	17
WYDATKI	19
<i>Zobowiązania wymagalne</i>	25
ZADŁUŻENIE	28
<i>Kredyty i pożyczki</i>	29
PRZYCZYNY ZAGROŻENIA REALIZACJI ZADAŃ PUBLICZNYCH	34
CZĘŚĆ II. PLAN DZIAŁAŃ NAPRAWCZYCH	36
DOCHODY	36
WYDATKI	40
750 – <i>Administracja Publiczna</i>	40
801 – <i>Oświata i wychowanie</i>	46
852 – <i>Pomoc Społeczna</i>	47
921 – <i>Kultura i Ochrona Dziedzictwa Narodowego</i>	48
<i>Obszary wspólne</i>	50
HARMONOGRAM WDRAŻANIA DZIAŁAŃ NAPRAWCZYCH	55
CZĘŚĆ III. EFEKTY DZIAŁAŃ NAPRAWCZYCH	56
<i>Dochody</i>	57
<i>Wydatki</i>	59
<i>Płynność finansowa Gminy Rewal</i>	61
POŻYCZKA Z BUDŻETU PAŃSTWA	63
SPOSÓB OBLICZANIA PRZEWIDYWANYCH EFEKTÓW FINANSOWYCH	68
PODSUMOWANIE	71
SPIS TABEL	72
SPIS RYCIN	73
INFORMACJA O WYKONAWCY	74

WPROWADZENIE

2 października 2015 roku Rada Gminy w Rewalu podjęła uchwałę Nr XIX/87/15 w sprawie przyjęcia programu postępowania naprawczego dla Gminy Rewal. Powodzenie realizacji przyjętego programu oparto o uzyskanie pożyczki z budżetu państwa z przeznaczeniem na spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań. W opinii Regionalnej Izby Obrachunkowej brak gwarancji otrzymania pożyczki z budżetu państwa powoduje, że uznanie jej jako przedsięwzięcia naprawczego jest wysoce ryzykowne i nie może stanowić podstawy realizacji programu postępowania naprawczego.

Stosowanie do zaleceń Regionalnej Izby Obrachunkowej uchwałą Nr XX/89/15 Rady Gminy Rewal z dnia 3 listopada 2015 roku zmieniono uchwałę w sprawie programu postępowania naprawczego, opierając realizację i powodzenie programu na rozwiązaniach, które przyczynią się do zwiększenia dochodów oraz uzyskania oszczędności po stronie wydatkowej budżetu. W ocenie Składu Orzekającego RIO w Szczecinie otrzymanie pożyczki z budżetu państwa jest jedynym rozwiązaniem, które mogłoby obniżyć ponoszone koszty obsługi długu zaciągniętego w latach ubiegłych przez władze Gminy (Uchwała Nr CIX.388.Z.2015 Składu Orzekającego Regionalnej Izby Obrachunkowej w Szczecinie z dnia 17 listopada 2015 roku, s. 10).

Jak wskazano w projekcjach finansowych zawartych w programie postępowania naprawczego przyjętego uchwałą Nr XX/89/15 Rady Gminy Rewal z dnia 3 listopada 2015 roku, spłatę pożyczki z budżetu państwa, o której uzyskanie zamierzają ubiegać się władze Gminy, przewidziano do 2042 roku, zaś spełnienie relacji, o której mowa w art. 243 ustawy o finansach publicznych dopiero w roku 2038. Uzyskanie pozytywnej opinii do programu postępowania naprawczego jest warunkiem koniecznym do tego aby mogła Gmina właściwie realizować zadania publiczne.

W ocenie Składu Orzekającego RIO w Szczecinie, opracowany i przyjęty uchwałą Nr XX/89/15 Rady Gminy Rewal z dnia 3 listopada 2015 roku program postępowania naprawczego spełnia wymogi formalne określone w art. 240a ust. 3 i 4 w związku z art. 224 ust. 1 pkt. 2 lit. b o finansach publicznych, przy czym kwestionuje się realność wskazanych rozwiązań. W opinii Składu, Rada Gminy Rewal od 2 lat podejmuje nieudane próby naprawy sytuacji finansowej Gminy, które w rzeczywistości nie są wprowadzane w życie i nie przynoszą żadnych wymiernych efektów.

Uchwałą Nr CIX.388.Z.2015 Składu Orzekającego Regionalnej Izby Obrachunkowej w Szczecinie z dnia 17 listopada 2015 roku w sprawie wydania opinii o przedłożonym przez Gminę Rewal programie postępowania naprawczego, negatywnie zaopiniowano uchwalony przez Radę Gminy w Rewalu program postępowania naprawczego.

W związku z koniecznością pilnej naprawy sytuacji finansowej Gminy Rewal oraz stosownie do zaleceń Składu Orzekającego RIO w Szczecinie władze Gminy Rewal podjęły kolejne działania, które mają przyczynić się do poprawy sytuacji ekonomicznej Gminy. Niniejszy dokument identyfikuje działania jakie w okresie od listopada 2015 roku do chwili obecnej zostały podjęte przez władze Gminy w celu poprawy sytuacji finansowej. Działania już realizowane, wsparto kolejnymi nowymi rozwiązaniami, które mają przyczynić się do wygenerowania dodatkowych środków, które w rezultacie zostaną przeznaczone na spłatę zobowiązań.

Dokument zgodnie z art. 240a ust. 3 ustawy o finansach publicznych zawiera:

1. analizę stanu finansów, w tym określenie przyczyn zagrożenia realizacji zadań publicznych;
2. plan przedsięwzięć naprawczych, wraz z harmonogramem ich wprowadzania;
3. przewidywane efekty finansowe poszczególnych przedsięwzięć naprawczych, wraz z określeniem sposobu ich obliczania.

PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA

Niniejsza analiza powinna charakteryzować się interdyscyplinarnością. Oznacza to, że program postępowania naprawczego powinien zostać rozpatrzony w każdym obszarze, w którym wywołuje wymierne efekty.

Podstawę prawną niniejszego opracowania stanowią w szczególności:

1. Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. 2016, poz. 446);
2. Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. 2016, poz. 198);
3. Ustawa z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (Dz. U. 2013 poz. 168 z późn. zm.);
4. Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (Dz. U. 2014, poz. 1202 z późn. zm.);
5. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. 2013, poz. 885 z późn. zm.);
6. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz. U. 2009 Nr 157, poz. 1241 z późn. zm.);
7. Akty wykonawcze do powyższych ustaw.

Ponadto posłużono się:

1. Orzecnictwem sądów krajowych;
2. Orzecnictwem sądów europejskich;
3. Poglądami doktryny, wyrażonymi w artykułach, glosach i innych publikacjach.

Wykorzystano obszernie fragmenty, bez odrębnego powoływania w przypisach dolnych i końcowych, następujących pozycji literatury:

1. M. Karlikowska, W. Miemieć, Z. Ofiarski, K. Sawicka, 2010, Ustawa o finansach publicznych – Komentarz, Wrocław;
2. C. Kosikowski, 2010, Nowa ustawa o finansach publicznych, Warszawa;
3. L. Lipiec-Warzecha, 2011, Ustawa o finansach publicznych. Komentarz, Warszawa;
4. P. Smoleń, 2012, Ustawa o finansach publicznych. Komentarz, Warszawa;
5. R. Hauser, A. Wróbel, Z. Niewiadomski, 2012, Konstytucyjne podstawy funkcjonowania administracji publicznej; System Prawa Administracyjnego, Tom 2, Warszawa.

Niniejsza analiza uwzględnia stan prawny na dzień 31 maja 2016 roku.

DOKUMENTY ŹRÓDŁOWE PODDANE ANALIZIE

W celu przeprowadzenia właściwej i kompleksowej analizy stanu finansów Gminy rozpatrzono szereg następujących dokumentów:

1. Sprawozdania z wykonania planu dochodów budżetowych za lata 2011-2015 (Rb-27s) oraz po I kwartale 2016 roku;
2. Sprawozdania z wykonania planu wydatków budżetowych za lata 2011-2015 (Rb-28s) oraz po I kwartale 2016 roku;
3. Sprawozdania o nadwyżce/deficycie Gminy w latach 2011-2015 (Rb-NDS) oraz po I kwartale 2016 roku;
4. Sprawozdania o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz gwarancji i poręczeń w latach 2011-2015 (Rb-Z) oraz po I kwartale 2016 roku;
5. Sprawozdania o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych za lata 2011-2015 (Rb-N) oraz po I kwartale 2016 roku;
6. Sprawozdania roczne z wykonania dochodów podatkowych (Rb-PDP) za lata 2011-2015;
7. Uchwałę Nr XIX/87/15 Rady Gminy Rewal z dnia 2 października 2015 roku w sprawie przyjęcia Programu Postępowania Naprawczego dla Gminy Rewal;
8. Uchwałę Nr XX/89/15 Rady Gminy Rewal z dnia 3 listopada 2015 roku zmieniającą uchwałę w sprawie przyjęcia Programu Postępowania Naprawczego dla Gminy Rewal;
9. Uchwałę Nr CIX.388.Z.2015 Składu Orzekającego RIO w Szczecinie z dnia 17 listopada 2015 roku w sprawie wydania opinii o przedłożonym przez Gminę Rewal programie postępowania naprawczego;
10. Uchwałę Nr IV.49.2016 z dnia 24 lutego 2016 roku Kolegium RIO w Szczecinie w sprawie ustalenia budżetu Gminy Rewal na 2016 rok;
11. Raport o stanie gospodarki finansowej Gminy Rewal stanowiący załącznik do uchwały Nr XIII.90.2014 Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej w Szczecinie z dnia 17 czerwca 2014 r.;
12. Uchwały w sprawie podatku od nieruchomości za lata 2011-2015;
13. Sprawozdania opisowe z wykonania budżetów za lata 2011-2015;
14. Umowy kredytowe i pożyczkowe na zaciągnięte przez Gminę zobowiązania oraz zawarte umowy o wykup wierzytelności z instytucjami spoza sektora finansowego.

CZĘŚĆ I. ANALIZA STANU FINANSÓW GMINY REWAL

DOCHODY

Wykonywanie przez Gminę zadań publicznych wymaga zapewnienia jej środków finansowych na ich realizację. Źródła dochodów JST oraz zasady ustalania i gromadzenia tych dochodów określono w ustawie o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Analiza dochodów Gminy Rewal została dokonana w podziałach merytorycznych, a następnie sklasyfikowana w podziały wymagane ustawowo. Podział merytoryczny został sporządzony za pomocą paragrafów klasyfikacji budżetowej na następujące kategorie:

1. dochody bieżące:
 - 1) podatki i opłaty lokalne¹;
 - 2) udziały w podatkach centralnych, w tym:
udział w podatku dochodowym od osób fizycznych (PIT) oraz udział w podatku dochodowym od osób prawnych (CIT);
 - 3) subwencje, w tym:
oświatowa, wyrównawcza i równoważąca;
 - 4) dotacje, w tym:
na zadania zlecone i powierzone oraz na zadania własne;
 - 5) dofinansowanie, w tym:
dofinansowanie w ramach umów między JST;
 - 6) pozostałe dochody, w tym:
grzywny i kary pieniężne, wpływy z usług, odsetki od środków na rachunkach bankowych, a także inne dochody;
2. dochody z majątku, w tym:
 - 1) dochody majątkowe: przekształcenie prawa użytkowania wieczystego w prawo własności, sprzedaż majątku, dotacje na inwestycje;
 - 2) dochody z najmu i dzierżawy.

Dzięki takiemu ujęciu dochodów zachowano wynikający z klasyfikacji budżetowej merytoryczny podział ułatwiający późniejsze prognozowanie kolejnych kategorii. Historyczne wartości dochodów w latach 2011-2015 scharakteryzowano poniżej. Poszczególne dochody Gminy Rewal w latach 2011-2015 zestawiono w Tabeli 1.

¹ Na podstawie art. 4 ustawy z dnia 13 listopada 2003 roku o dochodach jednostek samorządu terytorialnego do podatków lokalnych zaklasyfikowano wpływy z podatku: od nieruchomości, rolnego i leśnego, od środków transportowych, od spadków i darowizn, od czynności cywilnoprawnych, dochodowego od osób fizycznych w formie karty podatkowej. Do opłat lokalnych zaklasyfikowano m.in. wpływy z opłaty: skarbowej, targowej, miejscowej, za gospodarcze korzystanie ze środowiska czy za zezwolenie na sprzedaż alkoholu (na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi) oraz odsetki od nieterminowych wpłat z tytułu podatków i opłat.

Tabela 1. Dochody Gminy Rewal w latach 2011-2015

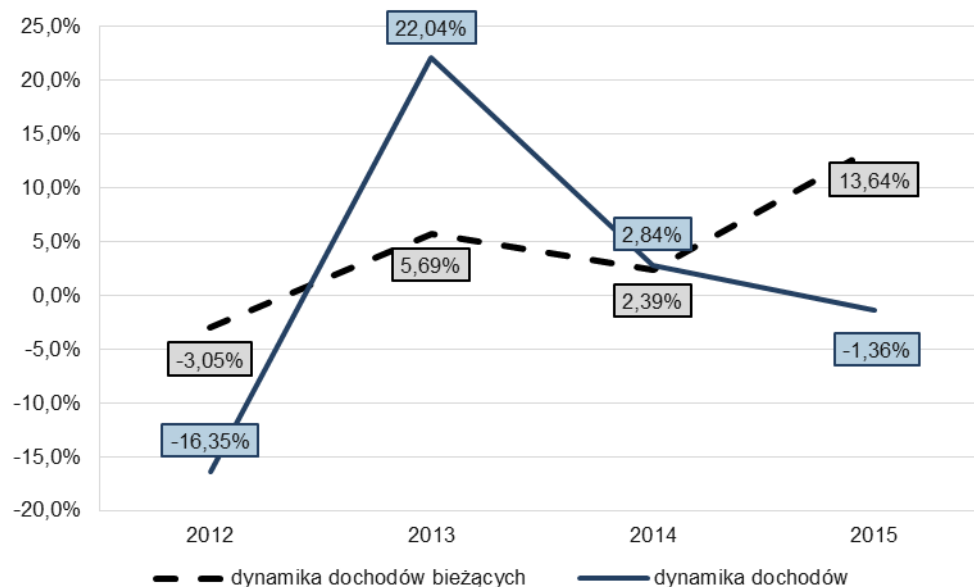
	2011	2012	2013	2014	2015
DOCHODY OGÓŁEM	51 401 932	42 999 265	52 477 354	53 969 760	53 233 330
Dochody bieżące	34 531 374	33 478 653	35 384 396	36 228 459	41 169 918
Podatki i opłaty lokalne	12 366 609	12 077 504	15 762 694	14 977 744	18 020 053
Udział w podatkach centralnych	2 499 860	3 062 966	3 110 841	3 563 125	3 714 157
Subwencje	3 722 872	4 115 880	4 220 324	4 160 704	3 981 624
Dotacje	1 618 944	1 592 089	1 681 187	1 747 424	1 793 971
Pozostałe	14 323 089	12 630 214	10 609 350	11 779 462	13 660 113
Dochody majątkowe	16 870 558	9 520 613	17 092 958	17 741 302	12 063 411
Dochody z majątku	13 960 658	8 928 983	11 383 922	13 829 405	11 979 768
Dotacje na inwestycje	2 909 900	591 630	5 709 036	3 911 897	83 643

Źródło: opracowanie własne, na podstawie sprawozdań budżetowych Gminy Rewal.

Tabela 1 prezentuje wykonane w latach 2011-2015 dochody Gminy Rewal, z uwzględnieniem podziału dochodów zgodnie z przyjętą metodologią. W analizowanym okresie średnia wartość dochodów budżetowych kształtowała się na poziomie 50,8 mln zł, z czego średnio 36,2 mln zł stanowiły dochody bieżące zaś 14,6 mln zł dochody majątkowe. W analizowanym okresie, tylko w roku 2012 odnotowano niższy od średniej poziom dochodów Gminy (co miało związek z niższym niż w pozostałych latach wykonaniem dochodów majątkowych).

W badanym okresie dynamika dochodów ogółem wykazywała zmienność na poziomie 38 pp. Najwyższy wzrost dochodów wystąpił w roku 2013, co miało duży związek z uzyskanymi w 2013 roku dotacjami na inwestycje oraz wzrostem dochodów ze sprzedaży mienia (w stosunku do roku poprzedniego). W latach 2013-2014 dynamika dochodów ogółem była wyższa niż dynamika dochodów bieżących w związku ze znaczącym udziałem dochodów majątkowych w strukturze budżetu.

Ryc. 1. Dynamika wzrostu/spadku dochodów Gminy Rewal od roku 2012

Źródło: opracowanie własne.

W 2015 roku nastąpił znaczący wzrost dochodów bieżących (wzrost o 4,9 mln zł w stosunku do roku 2014). Na koniec 2015 roku wpływy bieżące kształtowały się na poziomie 41,2 mln zł i były wyższe o 7,7 mln zł od dochodów bieżących jakie uzyskano w roku 2012 (najniższe w całym okresie). W strukturze dochodów bieżących nastąpił znaczny wzrost wpływów z podatków i opłat lokalnych, w tym zwłaszcza z podatku od nieruchomości.

Uchwałą Nr IV.49.2016 z dnia 24 lutego 2016 roku Kolegium RIO w Szczecinie ustaliło budżet Gminy Rewal na 2016 rok. Stosownie do zapisów uchwały, dochody Gminy ustalono na poziomie 52 185 000 zł, z czego:

1. dochody bieżące ustalono na poziomie 42 115 000 zł;
2. dochody majątkowe ustalono na poziomie 10 070 000 zł.

Zarządzeniem Nr 19/2016 Wójta Gminy Rewal z dnia 31 marca 2016 roku w sprawie zmiany budżetu Gminy Rewal, plan dochodów Gminy zwiększono o 1 251 479,23 zł w związku ze zwiększeniem dotacji celowych na realizację zadań własnych i zleconych Gminy (m.in. w planie budżetu na 2016 rok ujęto środki jakie Gmina Rewal uzyska na realizację rządowego programu "Rodzina 500+"). W tabeli poniżej przedstawiono plan dochodów Gminy Rewal na 2016 rok (wg stanu na dzień 31 marca 2016 roku) wraz z informacją o wykonaniu.

Tabela 2. Dochody Gminy Rewal w 2016 roku

	2016*	Wykonanie po I kwartale 2016	Wykonanie po I kwartale 2015
DOCHODY OGÓŁEM	53 436 479	10 860 095	11 152 131
Dochody bieżące	43 366 479	10 178 468	9 503 987
Podatki i opłaty lokalne	18 294 897	4 995 962	4 692 537
Udział w podatkach centralnych	4 048 571	917 960	791 195
Subwencje	4 001 255	1 495 695	1 519 528
Dotacje	2 564 371	433 709	380 043
Pozostałe	14 457 385	2 335 141	2 120 684
Dochody majątkowe	10 070 000	681 627	1 648 144
Dochody z majątku	10 070 000	681 627	1 648 144
Dotacje na inwestycje	0	0	0

*wartości planowane na dzień 31 marca 2016 roku

Źródło: opracowanie własne, na podstawie sprawozdań budżetowych Gminy Rewal.

Plan budżetu Gminy Rewal w 2016 roku przewiduje dochody na poziomie 53,4 mln zł, z czego 43,4 mln zł stanowią dochody bieżące. Analiza wskazuje, że istotne znaczenie w strukturze dochodów Gminy odgrywają dochody majątkowe (zarówno w latach poprzednich jak w roku budżetowym), w tym przede wszystkim dochody ze sprzedaży majątku.

W uchwale nr V.45.2015 Kolegium RIO w Szczecinie z dnia 25 lutego 2015 roku w sprawie ustalenia budżetu Gminy Rewal na rok 2015, dochody ze sprzedaży mienia zostały zaplanowane na poziomie 9,93 mln zł. Osiągnięcie dochodów ze sprzedaży mienia w wysokości 11,9 mln zł na koniec 2015 roku oznacza, że dochody te wykonane zostały na poziomie wyższym niż planowano o blisko 20%. Podobna sytuacja miała miejsce w roku 2014 (na koniec roku sprzedaż majątku kształtowała się na poziomie 13,5 mln zł, przy 5 mln zł jakie ujęto w planie budżetu Gminy na 2014 rok).

W obliczu trudnej sytuacji w jakiej znajduje się obecnie Gmina, sprzedaż mienia gminnego znajduje uzasadnienie i powinna być realizowana w kolejnych latach.

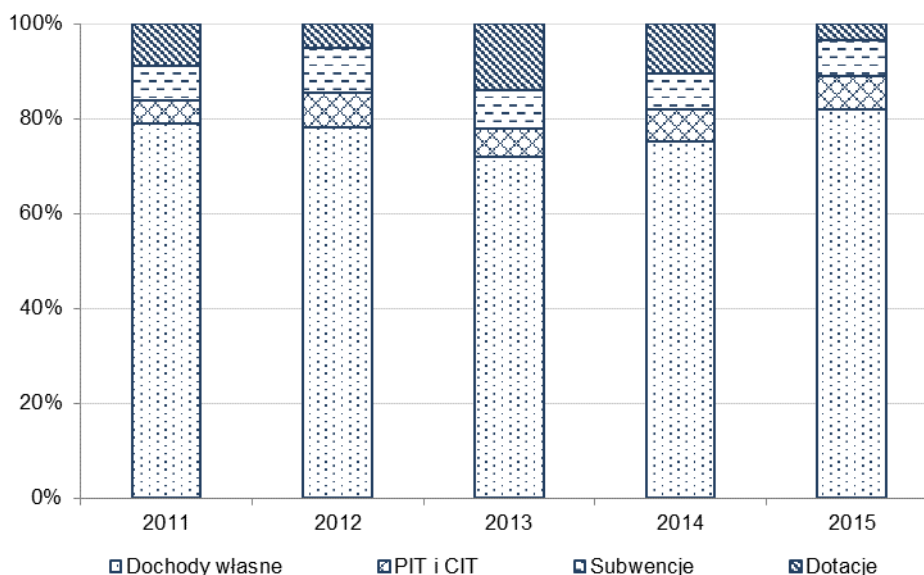
W budżecie na 2016 rok, wpływy ze sprzedaży mienia zostały zaplanowane na poziomie 10,07 mln zł co znajduje uzasadnienie m.in. w analizie realizacji planu sprzedaży mienia w latach poprzednich.

W tabeli 2, obok informacji o planie dochodów Gminy na 2016 rok przedstawiono informację o wykonaniu budżetu po I kwartale 2016 roku. Program postępowania naprawczego Gminy Rewal przyjęty uchwałą Rady Gminy Rewal Nr XX/89/15 w dniu 3 listopada 2015 roku, zakładał realizację przedsięwzięć naprawczych, które w efekcie miały przyczynić się do maksymalizacji dochodów Gminy (przede wszystkim z podatków i opłat lokalnych).

Z danych wynika, że pomimo iż ogólny poziom dochodów Gminy w I kwartale 2016 roku został wykonany na poziomie niższym niż w analogicznym okresie roku 2015, to jednak występuje znaczna różnica w strukturze tych dochodów. Na koniec I kwartału 2016 roku dochody bieżące Gminy Rewal były wyższe o 674,5 tys. zł w stosunku do roku poprzedniego. Wzrostowi uległy przede wszystkim wpływy z podatków i opłat lokalnych. Na skutek m.in. zastosowania maksymalnych stawek podatku od nieruchomości na 2016 rok, wpływy z podatku od nieruchomości wzrosły rok do roku o 218 tys. zł.

Wpływy z podatków i opłat lokalnych oraz dochody ze sprzedaży majątku determinują najważniejszą kategorię dochodów budżetowych Gminy jaką są dochody własne. W strukturze dochodów własnych Gminy Rewal uwzględniono również pozostałe dochody bieżące (nie należące do kategorii subwencji, dotacji oraz wpływów z podatków centralnych). W analizowanym okresie udział dochodów własnych w strukturze dochodów budżetowych kształtował się na średnim poziomie 77,3%.

Ryc. 2. Struktura dochodów Gminy Rewal w latach 2011-2015

Źródło: opracowanie własne.

Udział w podatkach centralnych PIT i CIT jest często zaliczany jako źródło dochodów własnych. Z racji charakteru tych dochodów (praktycznie brak wpływu na ich wielkość ze strony samorządu) nie ma podstaw do zaliczania ich jako dochodów własnych. Jest to z kolei znaczące źródło dochodów, dlatego zostały wyłonione osobno. W latach 2011-2015 dochody z PIT i CIT stanowiły średnio 6,30% docho-

dów Gminy, przy czym dominujące znaczenie ogrywały wpływy z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych. Z roku na rok zwiększają się wpływy jakie Gmina uzyskuje z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych. W analizowanym okresie wpływy z tytułu udziału w PIT wzrosły o 1,18 mln zł, a w budżecie na 2016 rok (zgodnie z informacją przekazaną przez Ministerstwo Finansów) zaplanowano je na poziomie 3,99 mln zł.

Średnio 16,4% dochodów Gminy stanowią subwencje i dotacje, które ze względu na niezależny od jednostki sposób przyznawania i praktycznie brak możliwości kształtowania nie mogą stać się właściwą podstawą podejmowanych decyzji. W skali całego budżetu Gminy, subwencja ogólna zapewnia średnio 8% wpływów do budżetu (z reguły w gminach wiejskich w Polsce subwencja ogólna zapewnia średnio 20-25% wpływów). Na subwencję ogólną przekazywaną Gminie Rewal składa się przede wszystkim część oświatowa przeznaczana na realizację zadań z zakresu oświaty (w 2015 roku w kwocie 3 981 624 zł uzyskanej subwencji, 3 936 316 zł stanowiła część oświatowa).

Należy przy tym zaznaczyć, że struktura dochodów Gminy Rewal znacząco odbiega od struktury dochodów typowej dla gmin wiejskich w Polsce (z reguły dochody własne stanowią średnio 20% dochodów – znaczący udział dochodów własnych w budżecie Gminy Rewal determinuje sprzedaż mienia). Pomimo iż znaczący wpływ na poziom dochodów własnych Gminy Rewal mają dochody ze sprzedaży mienia to jednak nadal średnio za 53% dochodów własnych Gminy odpowiadają dochody bieżące o charakterze powtarzalnym, których wysokość zależy bezpośrednio od władz Gminy (podatki i opłaty lokalne, dochody pozostałe).

Tabela 3 stanowi rozszerzone zestawienie obrazujące źródła dochodów Gminy Rewal, które mają największy wpływ na sytuację finansową jednostki. Dochody te zostały wyłonione na podstawie klasyfikacji budżetowej. W tabeli zaprezentowanych zostało 10. głównych źródeł dochodów Gminy, które łącznie zapewniają ponad 86% wpływów do budżetu. Zestawienie wskazuje, które ze źródeł dochodów są znaczące dla Gminy i będą miały największy wpływ na planowanie wieloletnie.

Z tabeli wynika, że na 10. najważniejszych źródeł dochodów Gminy cztery należą do kategorii dochodów bieżących własnych. Łącznie zapewniają one 36% wpływów do budżetu. Najważniejszym źródłem dochodów Gminy jest podatek od nieruchomości, który zapewnia blisko 24% wpływów. Sprzedaż mienia jest drugim co do wielkości generowanych wpływów źródłem dochodów Gminy Rewal. Średniorocznie sprzedaż mienia zapewnia ponad 23% dochodów budżetowych Gminy.

Istotne znaczenie w strukturze dochodów bieżących Gminy mają również wpływy z najmu i dzierżawy. W tym zakresie Gmina prowadzi działania, które mają przyczynić się m.in. do pozyskiwania długoletnich dzierżawców. Z danych zawartych w tabeli wynika, że wpływy z najmu i dzierżawy wzrastały z roku na rok. W budżecie na 2016 rok wpływy z najmu i dzierżawy zaplanowano na poziomie 4,48 mln zł.

Tabela 3. Skumulowany udział głównych dochodów Gminy Rewal w latach 2011-2015 (po zaokrągleniu do pełnych złotych)

Par.	Nazwa	2011	2012	2013	2014	2015	Średnia	Udział	Udział skumulowany
31	Podatek od nieruchomości	10 032 644	10 213 734	12 582 831	12 520 947	14 577 235	11 985 478	23,62%	23,62%
77	Wpłaty z tytułu odpłatnego nabycia prawa własności (...)	13 372 138	8 887 538	11 321 143	13 572 704	11 909 662	11 812 637	23,28%	46,90%
292	Subwencje ogólne z budżetu państwa	3 722 872	4 103 791	4 220 324	4 160 704	3 981 624	4 037 863	7,96%	54,86%
1	Podatek dochodowy od osób fizycznych	2 499 860	3 062 966	3 054 583	3 488 054	3 586 456	3 138 384	6,18%	61,04%
49	Wpływy z innych lokalnych opłat (...)	936 094	1 280 816	1 794 804	4 826 983	5 649 652	2 897 670	5,71%	66,75%
75	Dochody z najmu i dzierżawy składników majątkowych SP, JST (...)	2 238 450	2 532 902	2 963 271	2 857 286	3 709 959	2 860 374	5,64%	72,39%
270	Środki na dofinansowanie własnych zadań bieżących gmin (...)	6 679 189	4 196 883	19 672	-	45 139	2 188 177	4,31%	76,70%
44	Wpływy z opłaty miejscowej	1 858 291	1 743 065	1 753 715	1 922 481	2 121 791	1 879 869	3,70%	80,41%
83	Wpływy z usług	1 579 730	1 715 049	3 327 773	1 187 912	1 342 395	1 830 572	3,61%	84,01%
629	Dotacje na inwestycje budżetowe	-	10 000	5 709 036	182 279	-	1 180 263	2,33%	86,34%

Źródło: opracowanie własne, na podstawie sprawozdań budżetowych Gminy Rewal.

BAZA PODATKOWA

Względna swoboda władz lokalnych w zakresie kształtowania stawek podatków i opłat lokalnych determinuje wysokość dochodów uzyskiwanych z tego tytułu. Analiza kształtowania się dochodów Gminy Rewal z tytułu podatków i opłat lokalnych w latach 2011-2015 została oparta o sprawozdania z wykonania dochodów podatkowych. Z tabeli poniżej wynika wprost, że podatek od nieruchomości odgrywa dominujące znaczenie w strukturze podatków i opłat lokalnych Gminy.

Tabela 4. Dochody Gminy Rewal z tytułu podatków lokalnych w latach 2011-2015

		2011	2012	2013	2014	2015
podatek rolny						
wykonanie		90 119	88 551	533 232	104 187	113 579
skutki obniżenia górnych stawek podatków		1 573	83 021	84 741	65 665	43 929
skutki udzielonych ulg i zwolnień		-	-	-	-	-
skutki decyzji wydanych przez organ podatkowy	umorzenie zaległości podatkowych	352	492	-	-	-
	rozłożenie na raty, odroczenie terminu płatności	-	-	-	-	-
podatek od nieruchomości						
wykonanie		10 032 644	10 213 734	12 582 831	12 520 947	14 577 235
skutki obniżenia górnych stawek podatków		1 185 240	1 107 780	1 404 660	1 660 530	1 552 810
skutki udzielonych ulg i zwolnień		168 195	175 775	266 516	323 905	349 730
skutki decyzji wydanych przez organ podatkowy	umorzenie zaległości podatkowych	1 349	1 666	1 986	26 269	2 074
	rozłożenie na raty, odroczenie terminu płatności	432 670	289 824	-	-	-
podatek leśny						
wykonanie		20 550	25 033	24 052	22 982	25 730
skutki obniżenia górnych stawek podatków		92	0	9	3	-
skutki udzielonych ulg i zwolnień		-	-	-	-	-
skutki decyzji wydanych przez organ podatkowy	umorzenie zaległości podatkowych	-	-	-	-	-
	rozłożenie na raty, odroczenie terminu płatności	-	-	-	-	-
podatek od środków transportowych						
wykonanie		68 961	67 894	116 710	127 592	119 579
skutki obniżenia górnych stawek podatków		49 177	87 061	474	105 958	53
skutki udzielonych ulg i zwolnień		-	-	-	-	-
skutki decyzji wydanych przez organ podatkowy	umorzenie zaległości podatkowych	-	-	-	-	-
	rozłożenie na raty, odroczenie terminu płatności	-	-	-	-	-
podatek dochodowy od osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej						
wykonanie		-30 000	-10 000	95 557	197 992	118 760
podatek od czynności cywilnoprawnych						
wykonanie				643 435	479 367	614 024

Źródło: opracowanie własne, na podstawie sprawozdań budżetowych Gminy Rewal.

Na koniec 2015 roku dochody z tytułu podatku od nieruchomości były o 4,5 mln zł wyższe w stosunku do roku 2011 i wyniosły 14,6 mln zł. Wpływy z podatku od nieruchomości są najważniejszym źródłem dochodów własnych Gminy i na przestrzeni ostatnich lat dostrzega się wzrost znaczenia tych dochodów w budżecie. Udział podatku od nieruchomości w dochodach bieżących kształtował się na poziomie od 29% w 2011 roku do 35,4% w roku 2015.

Należy przy tym zaznaczyć, że na przestrzeni lat Gmina utraciła znaczne środki w wyniku stosowania niższych niż maksymalne stawek podatku. W latach 2011-2015 była to łączna kwota 6 911 020 zł, przy czym z roku na rok skutek obniżenia górnych stawek podatkowych w Gminie zwiększał się.

Trudna sytuacja finansowa, w jakiej obecnie znajduje się Gmina Rewal wymusiła konieczność maksymalizowania dochodów Gminy. Podatki i opłaty lokalne są jedynym możliwym do wykorzystania przez władze Gminy narzędziem, dzięki któremu zwiększeniu uleg mogą dochody budżetowe Gminy. W programie postępowania naprawczego przyjętego uchwałą Nr XX/89/15 Rady Gminy Rewal z dnia 3 listopada 2015 roku wskazano, że Gmina będzie zmierzać do maksymalizacji dochodów dzięki m.in. stosowaniu maksymalnych stawek podatkowych.

Wysokość stawek obowiązujących w Gminie Rewal na 2016 rok określa uchwała Nr XXI/90/15 Rady Gminy Rewal z dnia 6 listopada 2015 roku w sprawie określenia stawek podatku od nieruchomości. W tabeli 5 zestawiono wysokość stawek podatku od nieruchomości obowiązujących w Gminie Rewal w 2016 roku z maksymalnymi stawkami określonymi w Obwieszczeniu Ministra Finansów.

Tabela 5. Porównanie wysokości stawek podatku od nieruchomości na 2016 rok

Podatek od nieruchomości	Stawka obowiązująca	Stawka z Obwieszczenia MF na 2016	Udział w stawce
Podatek od gruntów			
związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej	0,89 zł	0,89 zł	100%
pod jeziorami	4,58 zł	4,58 zł	100%
pozostałych	0,47 zł	0,47 zł	100%
Podatek od budynków			
mieszkalnych	0,75 zł	0,75 zł	100%
związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej	22,86 zł	22,86 zł	100%
związanych z udzielaniem świadczeń zdrowotnych	10,68 zł	10,68 zł	100%
związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej w zakresie obrotu kwalifikowanym materiałem siewnym	4,65 zł	4,65 zł	100%
pozostałych	7,68 zł	7,68 zł	100%

Zródło: opracowanie własne.

Z tabeli wynika, że stawki podatku od nieruchomości obowiązujące w Gminie na rok 2016 są równe stawkom określonym przez Ministra Finansów. Dzięki zastosowaniu maksymalnych stawek podatku od nieruchomości Gmina zapewni dodatkowe wpływy do budżetu. Podobna sytuacja ma miejsce w przypadku podatku rolnego i leśnego. 6 listopada 2015 roku Rada Gminy podjęła uchwały uchylające uchwały w sprawie obniżenia średniej ceny skupu żyta oraz średniej ceny sprzedaży drewna stanowiącej podstawę naliczenia odpowiednio podatku rolnego i leśnego.

NALEŻNOŚCI

Istotnym problemem Gminy Rewal jest poziom posiadanych należności. Nietermi- nowe regulowanie zobowiązań wobec Gminy powoduje znaczne uszczuplenie strony dochodowej budżetu. Szczególnie wysoki poziom należności wystąpił w roku 2013 i wyniósł 10 483 327 zł (wg sprawozdania Rb-N na koniec 2013 roku). W tabeli poniżej zestawiono wysokość należności wymagalnych Gminy Rewal w latach 2011-2015.

Tabela 6. Należności wymagalne Gminy Rewal w latach 2011-2015

	2011	2012	2013	2014	2015
należności wymagalne	7 043 843	6 774 284	10 483 327	8 826 499	8 855 631
należności wymagalne z tytułu dostaw i usług	280 656	1 106 961	176 299	2 072 600	2 164 065
należności wymagalne pozostałe	6 763 187	5 667 323	10 307 027	6 753 899	6 691 565
Dochody bieżące	34 531 374	33 478 653	35 384 396	36 228 459	40 500 076
<i>udział</i>	20,40%	20,23%	29,63%	24,36%	21,86%

Zródło: opracowanie własne, na podstawie sprawozdań RB-N.

Z tabeli wynika, że w 2014 roku w stosunku do roku poprzedniego poziom należności zmniejszył się o 1 656 828 zł. W strukturze należności Gminy Rewal dominują przede wszystkim nieuregulowane płatności z tytułu podatku od nieruchomości oraz dzierżawy składników majątkowych. Na koniec 2015 roku poziom należności z tytułu podatku od nieruchomości (zarówno od osób fizycznych i prawnych) kształtował się na poziomie 3 607 448 zł i stanowił 40% ogólnej kwoty należności.

W programie postępowania naprawczego Gminy Rewal przyjętego uchwałą Nr XX/89/15 Rady Gminy Rewal z dnia 3 listopada 2015 roku wskazano, że działanie naprawcze zakładające maksymalizację dochodów z podatku od nieruchomości, obok zastosowania maksymalnych stawek, ma być realizowane również poprzez intensyfikację działań kontrolnych i windykacyjnych (poprawa ściągłości należności podatkowych).

W 2014 roku wydano łącznie 3 902 upomnienia (wezwania do zapłaty) na łączną kwotę 12 117 641 zł oraz wystawiono łącznie 293 tytuły wykonawcze. W 2015 roku wydano 3 616 upomnień na ogólną kwotę 10 314 816 zł oraz 955 tytuły wykonawcze. **Do końca kwietnia 2016 roku wystawiono łącznie 1 214 upomnień na łączną kwotę 4 259 570 zł, w tym m.in.:**

- **1 012 upomnień przekazano do dłużników podatku od nieruchomości (2 866 255 zł);**
- **90 upomnień przekazano do dłużników czynszów (1 632 245 zł);**
- **68 upomnień przekazano do dłużników opłat za zajęcie pasa drogowego (49 588 zł).**

Należy zaznaczyć, że działania władz Gminy zmierzające do egzekwowania należności przynoszą zakładane efekty. W tabeli poniżej porównano stan należności Gminy Rewal na koniec I kwartału 2016 roku oraz na koniec 2015 roku. Z danych wynika, że poziom należności wymagalnych Gminy Rewal w pierwszym kwartale 2016 roku zmniejszył się o ponad milion złotych w stosunku do stanu na koniec 2015 roku.

Tabela 7. Należności wymagalne Gminy Rewal wg stanu na dzień 31 marca 2016 roku

	Wykonanie na koniec 2015 roku	Wykonanie po I kw. 2016 roku	zmiana
należności wymagalne	8 855 631	7 773 260	-1 082 371
należności wymagalne z tytułu dostaw i usług	2 164 065	2 133 190	-30 875
należności wymagalne pozostałe	6 691 565	5 640 070	-1 051 495
należności wymagalne	8 855 631	7 773 260	-1 082 371
sektor finansów publicznych	207 925	33 329	-174 596
przedsiębiorstwa niefinansowe	2 402 696	2 498 105	+95 408
gospodarstwa domowe	6 245 009	5 241 926	-1 003 183

Źródło: opracowanie własne, na podstawie sprawozdań RB-N.

W strukturze należności Gminy, największe znacznie odgrywają należności od gospodarstw domowych, a więc przede wszystkim niezapłacone w terminie podatki i opłaty lokalne oraz dzierżawy. Tabela wskazuje, że w tym zakresie nastąpił największy spadek należności na przestrzeni trzech analizowanych miesięcy. Należy ten fakt ocenić pozytywnie, gdyż świadczy o poprawie skuteczności działań władz Gminy w zakresie maksymalizacji dochodów oraz realizacji założeń programu postępowania naprawczego.

Ponadto, aby zmniejszyć stany zaległości, a przy tym zminimalizować koszty administracyjne pracownicy Urzędu Gminy podejmują kroki w celu informowania dłużników o posiadanych stanach zadłużenia drogą telefoniczną bądź mailową. Poziom należności wymagalnych Gminy Rewal jest nadal bardzo wysoki, dlatego zakłada się dalszą realizację działań windykacyjnych Gminy.

Należy zaznaczyć, że skuteczność egzekucji należności nie zależy wyłącznie od Wójta Gminy Rewal. Organami egzekucyjnymi są Naczelnicy Urzędów Skarbowych i to również od skuteczności podejmowanych przez nich czynności zależy ściągальność należności na podstawie wystawionych przez Wójta Gminy Rewal tytułów wykonawczych.

Egzekwowanie należności na podstawie wystawionych tytułów wykonawczych utrudnia również fakt, że podatnikami podatków lokalnych w przeważającej części są osoby zamieszkujące poza Gminą Rewal i poza obszarem działania miejscowego Urzędu Skarbowego, co utrudnia szybkość podejmowania działań egzekucyjnych przez Naczelników Urzędów Skarbowych i przydzielenia tych tytułów do służby.

Organ podatkowy, jakim jest Wójt Gminy Rewal, dokonuje niezwłocznie wszystkich czynności – wraz z wystawieniem tytułów egzekucyjnych i przekazaniem ich do organów egzekucyjnych – w celu ich realizacji. Nie ma jednak wpływu na szybkość i skuteczność działania organów egzekucyjnych. Ponadto należy zauważyć, że szczególny wpływ na wysokość zaległości wobec Gminy mają tzw. zaległości trudne u podatników, wobec których egzekucja toczy się latami – należności trudnościągalne z tytułu podatku od nieruchomości wynosiły 1 703 980 zł na koniec 2015 roku.

WYDATKI

Analiza wydatków została przeprowadzona na podstawie danych wykazanych w rocznych sprawozdaniach z wykonania planu wydatków budżetowych Gminy (Rb-28s) za lata 2011-2015. Analizę wydatków Gminy Rewal oparto na podziale merytorycznym, który został dokonany za pomocą działów klasyfikacji budżetowej:

- 010 Rolnictwo i łowiectwo;
- 050 Rybołówstwo i rybactwo;
- 600 Transport i łączność;
- 630 Turystyka;
- 700 Gospodarka mieszkaniowa;
- 710 Działalność usługowa;
- 750 Administracja publiczna;
- 751 Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa;
- 754 Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa;
- 757 Obsługa długu publicznego;
- 758 Różne rozliczenia;
- 801 Oświata i wychowanie;
- 851 Ochrona zdrowia;
- 852 Pomoc społeczna;
- 853 Pozostałe zadania w zakresie pomocy społecznej;
- 854 Edukacyjna opieka wychowawcza;
- 900 Gospodarka komunalna i ochrona środowiska;
- 921 Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego;
- 926 Kultura fizyczna i sport.

W ramach każdego działu budżetowego wydatki zostały podzielone na:

1. wydatki bieżące:
 - 1) w tym: wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń oraz pozostałe wydatki bieżące;
2. wydatki majątkowe.

Dzięki takiemu ujęciu wydatków zachowano wynikający z klasyfikacji budżetowej merytoryczny podział ułatwiający późniejsze prognozowanie kolejnych kategorii. Historyczne wartości wydatków w latach 2011-2015 scharakteryzowano poniżej.

Tabela 8. Wydatki Gminy Rewal w latach 2011-2015

	2011	2012	2013	2014	2015
WYDATKI OGÓLEM	42 370 672	39 332 574	47 191 467	53 804 787	46 852 206
Wydatki bieżące	28 215 408	28 145 498	33 063 173	39 410 395	37 433 500
Wynagrodzenia i pochodne	9 376 129	9 736 381	9 714 322	9 695 246	9 110 177
Pozostałe bieżące	17 212 474	15 888 409	21 703 593	24 275 631	24 112 963
Obsługa długu- odsetki i dyskonto	1 626 806	2 520 708	1 645 258	5 439 518	4 210 360
Poręczenia i gwarancje	0	0	0	0	0
Wydatki majątkowe	14 155 264	11 187 076	14 128 294	14 394 392	9 418 706

Źródło: opracowanie własne.

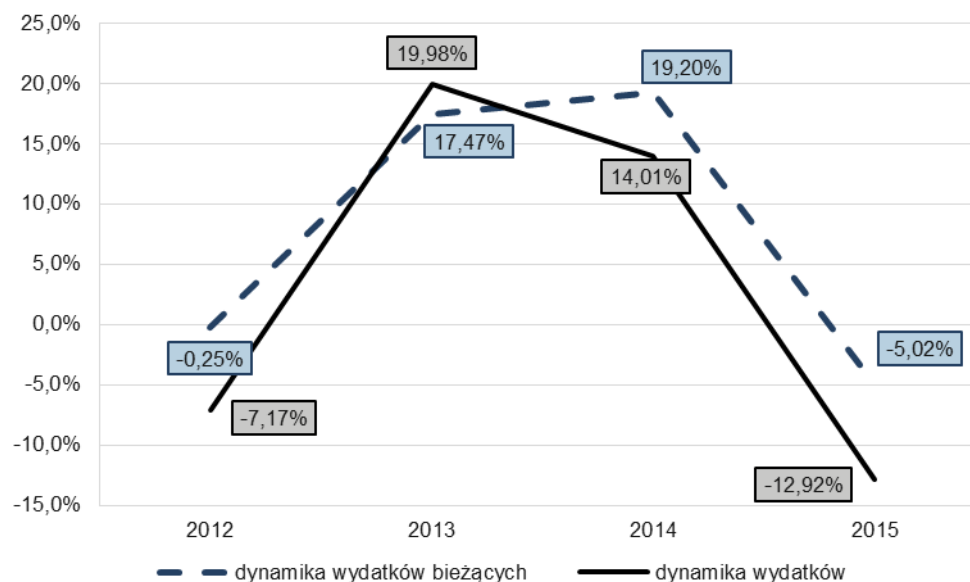
Tabela 8 prezentuje wykonane w latach 2011-2015 wydatki Gminy Rewal. Struktura uwzględnia podział wydatków zgodnie z przyjętą metodologią. Ich wartość w analizowanym okresie kształtuje się na średnim poziomie 45,9 mln zł, z czego średnio 33,2 mln zł stanowią wydatki bieżące, zaś 12,7 mln zł przypada na wydatki majątkowe.

W latach 2011-2012 wydatki bieżące kształtowały się na średnim poziomie 28,2 mln zł. W 2013 roku, na skutek m.in. wprowadzenia zmian w przepisach zmieniających sposób gospodarowania odpadami komunalnymi (przeniesienie obowiązku realizacji tego zadania na gminy), nastąpił gwałtowny wzrost wydatków bieżących, przez co na koniec 2013 roku wydatki bieżące kształtowały się na poziomie 33 mln zł (o 3,4 mln zł wzrosły wydatki bieżące Gminy ponoszone w związku z oczyszczaniem Gminy).

Kolejny znaczący wzrost wydatków bieżących nastąpił w roku 2014, ale nie był wynikiem dostosowania się do zmian legislacyjnych. W 2014 roku Gmina Rewal poniosła bardzo wysokie koszty obsługi zadłużenia. Zapłacone odsetki od zaciągniętych przez Gminę zobowiązań wyniosły 5,4 mln zł i stanowiły 13,7% wydatków bieżących Gminy wykonanych w 2014 roku. Równie wysoki poziom odsetek poniesiony został przez Gminę w 2015 roku.

Istotne znaczenie w strukturze wydatków Gminy Rewal odgrywały wydatki majątkowe. W analizowanym okresie udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem Gminy kształtował się w przedziale od 20% do 33%. Największe wydatki majątkowe poniesiono w 2014 roku przy czym środki przeznaczono na spłatę zobowiązań związanych z realizacją inwestycji w zakresie transportu i łączności (rewitalizacja zabytkowej kolejki wąskotorowej), gospodarki mieszkaniowej oraz szeregu innych obszarów obejmujących m.in. remont dróg gminnych.

Ryc. 3. Dynamika wzrostu/spadku wydatków Gminy Rewal od roku 2012

Źródło: opracowanie własne.

Znaczący wzrost wydatków bieżących w 2013 roku spowodował, że w stosunku do 2012 roku, poziom wydatków ogólnych zwiększył się o ponad 26 pp. Podobna sytuacja miała miejsce w 2014 roku, w którym na skutek wzrostu kosztów obsługi zadłużenia wydatki ogółem wzrosły o 14 pp.

Uchwałą Nr IV.49.2016 z dnia 24 lutego 2016 roku Kolegium RIO w Szczecinie ustaliło budżet Gminy Rewal na 2016 rok. Stosownie do zapisów uchwały, wydatki Gminy ustalono na poziomie 30 285 000 zł, z czego:

1. wydatki bieżące ustalono na poziomie 30 285 000 zł;
2. wydatki majątkowe ustalono na poziomie 0 zł.

Zarządzeniem Nr 19/2016 Wójta Gminy Rewal z dnia 31 marca 2016 roku w sprawie zmiany budżetu Gminy Rewal, plan wydatków Gminy zwiększono o 1 251 479,23 zł w związku z przeznaczeniem środków na realizację zadań własnych i zleconych Gminy, finansowanych z dotacji celowych (m.in. w planie budżetu na 2016 rok ujęto środki jakie Gmina Rewal przeznaczy na realizację rządowego programu "Rodzina 500+"). W tabeli poniżej przedstawiono plan wydatków Gminy Rewal na 2016 rok (wg stanu na dzień 31 marca 2016 roku) wraz z informacją o wykonaniu.

Tabela 9. Wydatki Gminy Rewal w 2016 roku

	2016*	Wykonanie po I kwartale 2016	Wykonanie po I kwartale 2015
WYDATKI OGÓŁEM	31 536 479	11 610 023	9 230 361
Wydatki bieżące	31 536 479	9 683 582	8 020 574
Wynagrodzenia i pochodne	7 368 770	2 270 351	2 340 725
Pozostałe bieżące	17 396 041	6 534 529	4 855 262
Obsługa długu- odsetki i dyskonto	6 771 668	878 702	824 587
Poręczenia i gwarancje	0	0	0
Wydatki majątkowe	0	1 926 441	1 209 787

*wartości planowane na dzień 31 marca 2016 roku

Źródło: opracowanie własne, na podstawie sprawozdań budżetowych Gminy Rewal.

Budżet Gminy Rewal w 2016 roku przewiduje wydatki na poziomie 31,5 mln zł w całości przeznaczone na działalność bieżącą Gminy. Biorąc pod uwagę informację o wykonaniu budżetów Gminy za lata poprzednie, a przede wszystkim informację o poziomie zobowiązań Gminy Rewal na koniec 2015 roku należy stwierdzić, że budżet Gminy Rewal po stronie wydatkowej jest znacząco niedoszacowany.

Relacja wykonania budżetu Gminy po I kwartale 2016 roku stanowi 36,8% założonego planu. Analiza budżetu wskazuje, że w wielu pozycjach budżetowych wydatki wykonane po I kwartale 2016 roku, przekraczają ustalony przez RIO plan. Szczególne wyrażnie dostrzega się to w przypadku wydatków majątkowych. Budżet ustalony przez RIO zakłada brak wydatków majątkowych, zaś wydatki majątkowe na dzień 31 marca 2016 roku, wykonano na poziomie 1,93 mln zł.

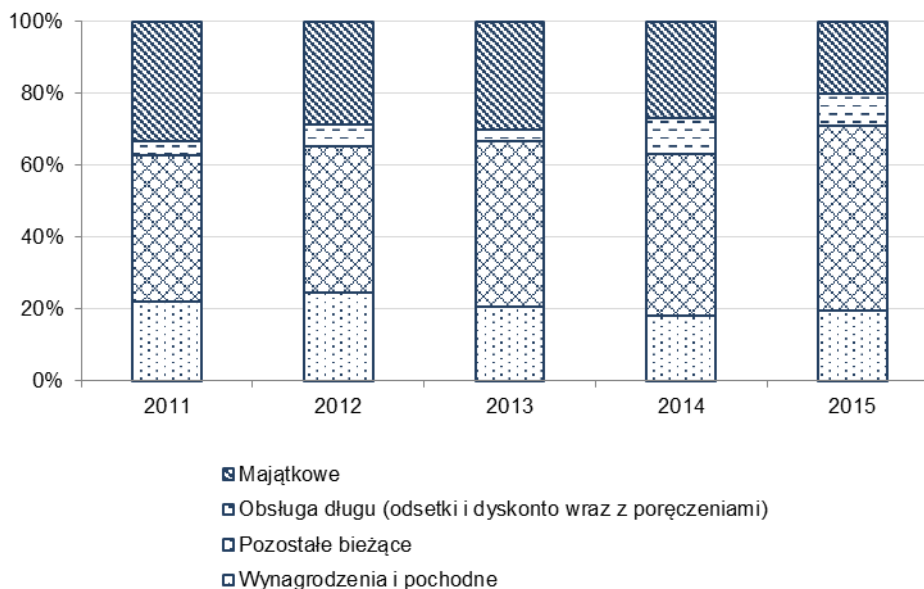
Należy przy tym zaznaczyć, że poniesione wydatki majątkowe nie są wyrazem realizacji inwestycji przez Gminę, a stanowią wyłącznie środki jakie Gmina przeznaczyła na spłatę zobowiązań wobec wierzycieli. Niespłacenie zobowiązań spowodowałoby naliczenie kolejnych odsetek i zwiększyłoby ryzyko postawienia ich w stan natychmiastowej wymagalności.

Z danych wynika, że wydatki Gminy po I kwartale 2016 roku wykonano na poziomie wyższym o ponad 2,3 mln zł niż w analogicznym okresie w roku poprzednim. Obok bieżącego realizowania zadań, Gmina w miarę możliwości i posiadanych zdolności finansowych spłaca zobowiązania.

Rycina 4 prezentuje strukturę wydatków Gminy w latach 2011-2015 w podziale na poszczególne kategorie. Największy udział w strukturze wydatków przypada na pozostałe bieżące wydatki (średni udział kształtuje się na poziomie 44,72%) oraz

wydatki inwestycyjne (średnio 27,7% w analizowanym okresie), które znacząco determinowały kształtującą się w okresie analizowanych lat tendencję w zakresie wzrostu wydatków.

Ryc. 4. Struktura wydatków Gminy Rewal w latach 2011-2015

Źródło: opracowanie własne.

Średnio 20,9% całkowitej wartości wydatków Gminy przeznaczano na zapłatę wynagrodzeń, których wartość nominalna na przestrzeni analizowanego okresu uległa nieznacznym zmianom. Na koniec 2015 roku na zapłatę wynagrodzeń przeznaczono 9,11 mln zł przy średnim poziomie wydatków w latach 2011-2015 na poziomie 9,53 mln zł. W budżecie na 2016 rok wydatki na wynagrodzenia zaplanowano na poziomie 7,37 mln zł (plan na dzień 31 marca 2016 roku).

Należy ponadto zwrócić uwagę na udział wydatków związanych z obsługą długu (odsetki + prowizje). Jest to o tyle ważne, gdyż z jednej strony wydatki związane z obsługą długu wpływają na zwiększenie wskaźnika faktycznej obsługi zadłużenia (obciążają budżet), a z drugiej obniżają wskaźnik zadłużenia wyznaczający maksymalny poziom zadłużania się Gminy. W 2015 roku na zapłatę odsetek wydatkowano 4,2 mln zł, zaś w 2016 roku na ten cel przeznaczono 6,77 mln zł (plan na dzień 31 marca 2016 roku).

W celu zobrazowania najważniejszych kierunków wydatkowania środków budżetowych w tabeli poniżej zestawiono wysokość wydatków poniesionych w każdym z działów klasyfikacji budżetowej w latach 2011-2015. Na tej podstawie obliczono średni udział wydatków danego działu w analizowanym okresie, a następnie uszeregowano je w kolejności malejącej (od działu, na który przeznaczona jest największa ilość środków). Zestawienie ma na celu zobrazować główne kierunki wydatków Gminy o największym wpływie na sytuację finansową jednostki.

Tabela 10. Podział wydatków na działy w Gminie Rewal w latach 2011-2015 (po zaokrągleniu do pełnych złotych)

Dział	2011	2012	2013	2014	2015	Średnia	Udział	Udział skumulowany
Transport i łączność	9 776 061	9 583 790	11 803 035	12 657 232	9 862 420	10 736 507	23,39%	23,39%
Oświata i wychowanie	5 733 503	6 554 652	6 528 650	7 534 028	6 962 923	6 662 751	14,51%	37,90%
Administracja publiczna	4 856 082	4 794 494	5 212 007	8 689 852	9 053 560	6 521 199	14,20%	52,10%
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	5 481 689	4 324 044	8 033 210	5 770 683	5 572 159	5 836 357	12,71%	64,82%
Obsługa długu publicznego	1 663 084	2 685 991	2 353 344	5 450 255	4 210 360	3 272 641	7,13%	71,94%
Gospodarka mieszkaniowa	3 775 481	763 525	1 948 787	3 260 970	1 216 145	2 192 982	4,78%	76,72%
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	2 557 416	2 196 020	2 125 672	1 905 996	1 343 352	2 025 691	4,41%	81,13%
Pomoc społeczna	1 853 619	1 930 332	2 008 731	1 958 785	1 929 790	1 936 251	4,22%	85,35%
Różne rozliczenia	1 346 332	1 590 120	1 674 065	2 047 799	2 400 621	1 811 787	3,95%	89,30%
Edukacyjna opieka wychowawcza	1 632 906	1 596 281	1 761 176	1 650 564	1 945 168	1 717 219	3,74%	93,04%

Zródło: opracowanie własne, na podstawie sprawozdań budżetowych Gminy Rewal.

W tabeli 10 przedstawiono główne kierunki wydatków Gminy Rewal w latach 2011-2015. Wynika z niej, że na przestrzeni analizowanych lat najwięcej środków wydatkowano na transport i łączność (23,39% całkowitych wydatków). Drugim najbardziej wydatkotwórczym obszarem działalności Gminy jest oświata i wychowanie (14,51%). Na administrację publiczną przeznaczane jest również ponad 14% środków.

Zakwalifikowanie transportu i łączności do najbardziej wydatkotwórczego obszaru funkcjonowania Gminy, wynika przede wszystkim z poniesionych w latach 2011-2015 wydatków inwestycyjnych. Łącznie w analizowanym okresie na działalność inwestycyjną przeznaczono 48,6 mln zł, średnio 9,7 mln zł w każdym roku (w ostatnich latach stanowiły to w większości zobowiązania). Nie ulega wątpliwości fakt, że realizacja inwestycji na tak wysoką skalę przyczyniła się do problemów finansowych, z jakimi obecnie boryka się Gmina.

Tabela 11. Wydatki Gminy Rewal na transport i łączność w latach 2011-2015

	2011	2012	2013	2014	2015
WYDATKI OGÓŁEM	9 776 061	9 583 790	11 803 035	12 657 232	9 862 420
Wydatki bieżące	828 292	833 298	1 144 345	1 203 539	1 054 857
Wynagrodzenia i pochodne	399 726	364 274	381 633	228 802	0
Pozostałe bieżące	428 566	469 024	762 712	974 737	1 054 857
Wydatki majątkowe	8 947 769	8 750 492	10 658 690	11 453 693	8 807 563

Zródło: opracowanie własne.

W Gminie Rewal na oświatę przeznacza się blisko 15% środków. Należy przy tym zwrócić uwagę na fakt, iż realizacja zadań z zakresu oświaty w Gminie Rewal wiąże się ze znacznym niedofinansowaniem. Z danych zawartych w tabeli wynika, że na przestrzeni lat wzrosły wydatki Gminy w oświacie zaś poziom uzyskiwanej na ten cel subwencji oświatowej pozostał na stabilnym poziomie, powodując tym samym zmniejszenie stopnia pokrycia wydatków oświatowych Gminy.

Tabela 12. Wydatki Gminy Rewal na oświatę w latach 2011-2015

	2011	2012	2013	2014	2015
WYDATKI OGÓŁEM	5 733 503	6 554 652	6 528 650	7 534 028	6 962 923
Wydatki bieżące	5 222 211	6 554 652	6 509 764	7 534 028	6 962 923
Wynagrodzenia i pochodne	2 403 187	2 708 729	2 744 840	3 649 401	3 263 001
Pozostałe bieżące	2 819 023	3 845 923	3 764 923	3 884 627	3 699 922
Wydatki majątkowe	511 292	-	18 887	-	-
Subwencyjne wydatki oświatowe	4 625 063	5 879 268	5 854 183	6 750 223	6 326 191
Subwencja oświatowa	3 707 172	4 078 713	4 191 209	4 128 478	3 936 316
Stopień pokrycia	80,15%	69,37%	71,59%	61,16%	62,22%

Zródło: opracowanie własne.

Cechą typową dla samorządów gminnych jest duży udział wydatków osobowych w wydatkach oświatowych. Gminy wydają na płace i pochodne ok. 80% swoich budżetów oświatowych. W przypadku Gminy Rewal relacja ta jest odmienna (w 2015 roku na wynagrodzenia przeznaczono 50% środków), stąd należy zwrócić szczególną uwagę na poziom pozostałych wydatków bieżących, jakie w tym obszarze ponoszone są przez Gminę, tym bardziej że na przestrzeni lat poziom pokrycia tych wydatków subwencją oświatową zmniejszył się.

W latach 2011-2013 poziom wydatków przeznaczanych na administrację kształtował się na stabilnym poziomie, zaś z rokiem 2014 nastąpił gwałtowny wzrost wydatków bieżących, w tym przede wszystkim pozostałych wydatków bieżących. W 2014 roku dokonano spłaty części zaległości Gminy powstałych w latach poprzednich. Wzrost wydatków to również skutek zmiany ewidencjonowania poszczególnych wydatków z innych poziomów (działów) budżetu. Wzrost wydatków przeznaczanych na wynagrodzenia i pochodne w administracji w 2014 roku wynikał również z uwzględnienia zobowiązań wymagalnych wobec ZUS.

Tabela 13. Wydatki Gminy Rewal na administrację publiczną w latach 2011-2015

	2011	2012	2013	2014	2015
WYDATKI OGÓŁEM	4 856 082	4 794 494	5 212 007	8 689 852	9 053 560
Wydatki bieżące	4 807 988	4 697 211	5 117 905	8 673 697	9 043 069
Związane z funkcjonowaniem organów JST	4 690 237	4 685 518	5 066 760	8 504 803	8 848 371
Wynagrodzenia i pochodne	2 958 730	2 942 799	3 041 004	3 418 467	3 570 459
Pozostałe bieżące	1 849 258	1 754 412	2 076 901	5 255 231	5 472 610
Wydatki majątkowe	48 094	97 283	94 102	16 154	10 492

Źródło: opracowanie własne.

Wysokie wydatki Gmina ponosi również poprzez realizację działań w obszarze gospodarki komunalnej i ochrony środowiska (12,71%), gospodarki mieszkaniowej (4,78%). Dodatkowo wymienić można również mniejsze grupy wydatków, takie jak:

- gospodarka mieszkaniowa;
- kultura i ochrona dziedzictwa narodowego;
- pomoc społeczna;
- różne rozliczenia.

ZOBOWIĄZANIA WYMAGALNE

Na etapie analizy wykazano, że w analizowanym okresie wydatki majątkowe Gminy stanowiły od 20% do 33% wydatków ogółem Gminy. Pomimo uzyskiwania bardzo wysokich wpływów ze sprzedaży mienia oraz dotacji, realizacja inwestycji wymagała pozyskania dodatkowych źródeł finansowania. Wystąpienie zobowiązań wymagalnych w budżecie Gminy Rewal jest również konsekwencją zawierania przez władze Gminy niekorzystnych umów z instytucjami spoza sektora finansowego, których obsługa wymusiła konieczność przeznaczenia znacznej kwoty dochodów Gminy na zapłatę kosztów (odsetek i prowizji), a to z kolei spowodowało problem z regulowaniem bieżących zobowiązań Gminy.

W tabeli poniżej przedstawiono wysokość zobowiązań wymagalnych Gminy Rewal wg sprawozdania Rb-28s oraz Rb-Z za lata 2014 i 2015. Analizę zobowiązań wymagalnych Gminy ograniczono wyłącznie do lat 2014-2015. Wynika to z faktu, iż w przypadku sprawozdań za lata 2011-2013 występują istotne rozbieżności pomiędzy wartościami wykazywanymi w pozycjach dotyczących zobowiązań wymagalnych, dlatego dla potrzeb realności analizę ograniczono do lat 2014-2015.

Tabela 14. Zobowiązania wymagalne Gminy Rewal w latach 2014-2015

	2014	2015	zmiana
zobowiązania wymagalne wg Rb-Z	19 666 788	17 051 367	-2 615 421
z tytułu dostaw i usług	10 127 007	9 762 450	-364 557
pozostałe	9 539 780	7 288 916	-2 250 864
zobowiązania wymagalne wg Rb-28s	19 848 789	19 279 792	-568 997
zobowiązania powstałe w latach ubiegłych	18 108 066	5 913 626	-12 194 440
zobowiązania powstałe w roku bieżącym	1 740 723	13 366 167	+11 625 444
odsetki (paragraf 458)	182 001	2 228 426	
zobowiązania wymagalne (bieżące)	12 481 732	15 451 247	+2 969 515
zobowiązania wymagalne bieżące (bez odsetek)	12 299 731	13 222 821	+923 090
zobowiązania wymagalne (majątkowe)	7 367 057	3 828 545	-3 538 512

Zródło: opracowanie własne, wg sprawozdań budżetowych Gminy Rewal.

Kwoty zobowiązań wymagalnych przedstawionych w sprawozdaniach Rb-28s i Rb-Z różnią się o 182 tys. zł i 2,23 mln zł odpowiednio w 2014 i 2015 roku. Wynika to z faktu ujęcia w sprawozdaniu Rb-Z zobowiązań w wartościach nominalnych (bez odsetek). W sprawozdaniu Rb-28s zobowiązania wymagalne powiększono odpowiednio o kwoty odsetek (§458).

W 2014 roku większość zobowiązań wymagalnych Gminy stanowiły zobowiązania powstałe w latach ubiegłych (91%), zaś zaledwie 9% stanowiły zobowiązania jakie powstały w roku bieżącym. W 2015 roku miała miejsce sytuacja odwrotna. Na skutek uregulowania części zobowiązań wymagalnych jakie powstały w latach ubiegłych, zabrakło środków na zapłatę bieżących faktur, co przyczyniło się do zwiększenia wymagalności zobowiązań roku bieżącego. Ponadto, Gmina przymusowo dokonywała płatności z uwagi na działania komornicze.

Dominujące znaczenie w strukturze zobowiązań wymagalnych Gminy odgrywają zobowiązania bieżące. Na koniec 2015 roku kwota zobowiązań wymagalnych bieżących wraz odsetkami kształtowała się na poziomie 15,4 mln zł i zwiększyła się w stosunku do roku poprzedniego o kwotę 2,97 mln zł. Znacznemu zmniejszeniu uległa kwota zobowiązań wymagalnych majątkowych (o ponad 3,5 mln zł).

Należy przy tym zaznaczyć, że wzrost zobowiązań wymagalnych bieżących w roku 2015 zdeterminowany został przede wszystkim przez kwotę odsetek jaka została doliczona od niespłaconych zobowiązań. Bez uwzględnienia odsetek, kwota zobowiązań wymagalnych bieżących na koniec 2015 roku kształtowała się na poziomie 13,2 mln zł i była wyższa zaledwie o 0,9 mln zł w stosunku do roku poprzedniego (w 2013 roku wg sprawozdania Rb-28s zobowiązania wymagalne bieżące wynosiły 9,8 mln zł a zatem w 2014 roku nastąpił wzrost o blisko 2,5 mln zł).

Ogólna wartość zobowiązań wymagalnych Gminy na koniec 2015 roku w ujęciu nominalnym zmniejszyła się o 2 615 421 zł (łącznie bieżące i majątkowe). W związku z brakiem środków finansowych jakie Gmina powinna przeznaczyć na spłatę wszelkich zobowiązań, do niespłaconych faktur naliczono odsetki, które „dopisano” do wymagalnych kwot zobowiązań zmniejszając efekt finansowy uzyskany przez Gminę.

W tabeli poniżej przedstawiono informację o stanie zobowiązań wymagalnych Gminy Rewal na dzień 31 marca 2016 roku. W tabeli przedstawiono informacje wg danych ze sprawozdania RB-28s uwzględniając kwoty naliczonych odsetek od niespłaconych zobowiązań.

Tabela 15. Zobowiązania wymagalne Gminy Rewal wg stanu na 31 marca 2016 roku

	2015	Wykonanie po I kwartale 2016	zmiana
zobowiązania wymagalne wg Rb-Z	17 051 367	15 036 617	-2 014 750
z tytułu dostaw i usług	9 762 450	9 498 764	-263 686
Pozostałe	7 288 916	5 537 854	-1 751 062
zobowiązania wymagalne wg Rb-28s	19 279 792	17 268 641	-2 011 151
zobowiązania powstałe w latach ubiegłych	5 913 626	14 820 536	+8 906 910
zobowiązania powstałe w roku bieżącym	13 366 167	2 448 105	-10 918 062
odsetki (paragraf 458)	2 228 426	2 232 023	
zobowiązania wymagalne (bieżące)	15 451 247	14 967 723	-483 524
zobowiązania wymagalne bieżące (bez odsetek)	13 222 821	12 735 700	-487 121
zobowiązania wymagalne (majątkowe)	3 828 545	2 300 918	-1 527 627

Źródło: opracowanie własne, wg sprawozdań budżetowych Gminy Rewal.

Z tabeli wynika, że w pierwszym kwartale 2016 roku poziom zobowiązań wymagalnych Gminy Rewal zmniejszył się o ponad 2 mln zł. Znacznemu zmniejszeniu uległy zobowiązania majątkowe Gminy (dokonano spłaty zobowiązań wobec firmy STRABAG). Poziom zobowiązań wymagalnych Gminy o charakterze bieżącym uległ zmniejszeniu o ponad 480 tys. zł.

Należy przy tym zwrócić uwagę na odmienną tendencję jaka miała miejsce w stosunku do stanu na koniec 2015 roku. Zobowiązania wymagalne o charakterze bieżącym na koniec 2015 roku wyniosły 15 451 247 zł, z czego 2 228 426 zł stanowiły odsetki naliczone od niespłaconych zobowiązań. Wartość nominalna bieżących zobowiązań wymagalnych wyniosła więc 13 222 821 zł i wzrosła w stosunku do roku 2014 o 923 090 zł.

Wg danych za I kwartał 2016 roku, poziom zobowiązań wymagalnych o charakterze bieżącym wyniósł 14 967 723 zł, z czego 2 232 023 zł stanowiły odsetki. Wartość nominalna bieżących zobowiązań wymagalnych na koniec I kwartału 2016 roku wyniosła 12 735 700 zł i w stosunku do stanu na koniec 2015 roku uległa zmniejszeniu o 487 121 zł. Zestawienie wskazuje, że władze Gminy podejmują wszelkie starania zmierzające do zmniejszenia poziomu zobowiązań wobec wierzycieli.

ZADŁUŻENIE

Opisane powyżej zobowiązania wymagalne Gminy Rewal determinują poziom jego zadłużenia. Obok zobowiązań wymagalnych Gminy na poziom zadłużenia wpływają zaciągnięte kredyty i pożyczki oraz zawarte umowy z instytucjami spoza sektora finansowego. W tabeli poniżej zestawiono poziom zadłużenia Gminy Rewal w latach 2013-2015, z podziałem na zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek oraz zobowiązania wymagalne.

Tabela 16. Zadłużenie Gminy Rewal w latach 2013-2015

	2013	2014	2015
ZOBOWIĄZANIA OGÓŁEM	135 899 315	143 973 202	141 620 848
Zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek	117 781 724	124 306 416	124 569 481
Krótkoterminowe	1 092 400	2 464 773	-
Długoterminowe	116 689 323	121 841 642	124 569 481
Zobowiązania wymagalne	18 117 592	19 666 788	17 051 367
z tytułu dostaw i usług	11 993 082	10 127 007	9 762 450
Pozostałe	6 124 510	9 539 780	7 288 916

Zródło: opracowanie własne, wg sprawozdań budżetowych Gminy Rewal.

Na koniec 2015 roku, w stosunku do roku poprzedniego nastąpił spadek poziomu zadłużenia Gminy Rewal, a został on zdeterminowany przede wszystkim spłatą zobowiązań wymagalnych Gminy. Na koniec 2015 roku, w kwocie długu, 124,6 mln zł stanowiło zobowiązanie Gminy z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz zawartych umów z instytucjami spoza sektora finansowego, zaś 17 mln zł przypadało na zobowiązania wymagalne.

Tabela 17. Zadłużenie Gminy Rewal wg stanu na 31 marca 2016 roku

	2015	Wykonanie po I kwartale 2016	zmiana
ZOBOWIĄZANIA OGÓŁEM	141 620 848	140 935 095	-685 752
Zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek	124 569 481	125 898 478	+1 328 997
Krótkoterminowe	-	2 351 540	+2 351 540
Długoterminowe	124 569 481	123 546 938	-1 022 543
Zobowiązania wymagalne	17 051 367	15 036 617	-2 014 749
z tytułu dostaw i usług	9 762 450	9 498 764	-263 687
Pozostałe	7 288 916	5 537 854	-1 751 063

Zródło: opracowanie własne, wg sprawozdań budżetowych Gminy Rewal.

Wg danych na dzień 31 marca 2016 roku, ogólny stan zadłużenia Gminy Rewal uległ zmniejszeniu o 685 753 zł. W kwocie długu Gminy kształtowanego przez zaciągnięte kredyty i pożyczki odzwierciedlenie znajduje zaciągnięty kredyt w rachunku bieżącym w wysokości 2 351 540 zł. **Kwota zobowiązań Gminy o charakterze długoterminowym w analizowanym okresie uległa zmniejszeniu o 1 022 553 zł w stosunku do stanu na koniec 2015 roku i obejmuje w większości spłatę zobowiązań Gminy wobec banków.**

KREDYTY I POŻYCZKI

Na dzień 1 stycznia 2016 roku, stan zobowiązań Gminy Rewal z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek kształtował się na poziomie 124 569 481 zł, z czego:

1. 52 705 665 zł stanowiły zobowiązania wobec banków;
2. 71 863 984 zł stanowiły zobowiązania wobec instytucji spoza sektora bankowego.

Z danych sprawozdawczych wynika, że w 2015 roku nastąpił przychód w wysokości 6 976 460 zł, zaś rozchód wyniósł 6 713 395 zł. W ogólnym rozrachunku kwota zadłużenia Gminy z tytułu kredytów i pożyczek zwiększyła się o 263 065 zł w stosunku do roku poprzedniego. Należy przy tym zaznaczyć, że nastąpił spadek kwoty zadłużenia wobec banków o 6 142 261 zł, natomiast w przypadku instytucji spoza sektora bankowego zobowiązania wzrosły o 6 405 663 zł. Co istotne, na koniec 2015 roku Gmina Rewal dokonała spłaty kredytu w rachunku bieżącym w wysokości 2 500 000 zł.

Tabela 18. Zestawienie zmian w wysokości zobowiązań długoterminowych Gminy Rewal w latach 2014-2016

	2014	2015	I kwartał 2016
Transze	8 474 751	6 976 460	51 034
Raty kapitałowe w tym:	1 116 847	6 713 395	1 073 577
objęte wskaźnikiem	1 116 847	6 713 395	1 073 577
wyłączenia ogółem w tym:	0	0	0
Razem wydatki na obsługę długu	5 450 255	4 210 528	878 702
Pozostałe wydatki (w tym prowizje)	10 738	0	0
Stan na koniec roku	124 306 416	124 569 481	123 546 938

Zródło: opracowanie własne.

Wg danych na dzień 31 marca 2016 roku zadłużenie Gminy Rewal z tytułu długoterminowych kredytów i pożyczek wyniosło 123 546 938 zł, z czego:

1. 51 692 188 zł stanowią zobowiązania wobec banków;
2. 71 854 750 zł stanowią zobowiązania wobec instytucji spoza sektora bankowego.

Należy przy tym zaznaczyć, że wzrost zobowiązań wobec instytucji spoza sektora bankowego, zarówno w 2014, 2015 jak i w I kwartale 2016 roku, nie wynika z zawierania nowych umów, ale stanowi skutek podpisania zmian do istniejących uгод i porozumień. Należy przez to rozumieć, iż wykazane kwoty przychodów są skutkiem technicznego zapisu w księgach rachunkowych Gminy. Natomiast w sprawozdaniu RB-NDS wykazano różnicę, która jest zgodna z ewidencją księgową.

Nie doszło zatem do wpływu w/w kwoty na konto Gminy, jako rzeczywistego zrealizowania przychodu w rozumieniu stosowanej metody kasowej ewidencjonowania zdarzeń gospodarczych i prezentowania danych w sprawozdaniach za poszczególne okresy. W tabeli poniżej przedstawiono informacje o stanie zobowiązań Gminy Rewal wobec poszczególnych wierzycieli na dzień 31 marca 2016 roku.

Tabela 19. Zobowiązania Gminy Rewal z tytułu, umów, ugód i porozumień wg stanu na dzień 31 marca 2016 roku

Lp.	Institucja	Porozumienie/ umowa numer	Data porozumienia / umowy	Forma zabezpieczenia	Przewidywany okres spłaty	Kwota z umowy	Stan na 31 marca 2016
1	BS w Gryficach	Corocznie	27.01.2015 r.	weksel in blanco	31.12.2015	2 500 000,00	2 351 539,88
2	BS w Gryficach	umowa nr 2009-507	03.02.2009 r.	hipoteka	28.09.2018 r.	1 971 607,60	1 801 607,60
3	BS w Gryficach	umowa nr 2009-525/KfW/PIK/2009	11.05.2009 r.	hipoteka	28.09.2018 r.	1 848 298,00	1 678 298,00
4	BS w Gryficach	umowa nr 2009-588	31.10.2009 r.	hipoteka	29.09.2017 r.	1 183 136,00	1 013 136,00
5	BS w Gryficach	umowa nr 2009-515	30.09.2010 r.	hipoteka	29.09.2017 r.	1 073 342,00	903 342,00
6	BS w Gryficach	umowa nr 2009-533	07.08.2009 r.	hipoteka	29.09.2017 r.	568 614,00	398 614,00
7	BS w Gryficach	umowa nr 2010-504	26.01.2010 r.	hipoteka	28.09.2018 r.	3 764 548,00	3 594 548,00
8	BGK Toruń	umowa ugody z 26.11.2013 r.	26.11.2013 r.	hipoteka	25.10.2022 r.	3 072 361,79	2 513 842,45
9	BGK Toruń	umowa ugody z 26.11.2013 r.	26.11.2013 r.	hipoteka	25.10.2022 r.	3 091 615,37	2 522 728,77
10	BGK Toruń	umowa ugody z 26.11.2013 r.	26.11.2013 r.	hipoteka	25.10.2022 r.	1 253 645,98	1 004 909,12
11	BGK Toruń	umowa ugody z 26.11.2013 r.	26.11.2013 r.	hipoteka	25.10.2022 r.	615 774,21	496 664,21
12	BGK Toruń	umowa ugody z 26.11.2013 r.	26.11.2013 r.	hipoteka	25.10.2022 r.	1 275 723,74	1 041 123,52
13	BGK Toruń	umowa ugody z 26.11.2013 r.	26.11.2013 r.	hipoteka	25.10.2022 r.	1 775 532,63	1 180 919,71
14	BGK Toruń	umowa ugody z 26.11.2013 r.	26.11.2013 r.	hipoteka	25.10.2022 r.	2 169 149,34	1 764 310,93
15	Bank DnB Nord	umowa przelewu wierzytelności nr 1015053248	29.01.2004 r.	weksel in blanco	10.10.2018 r.	5 481 321,00	808 635,48
16	PKO BP	Porozumienie o spłacie wierzytelności	05.08.2014 r.	hipoteka	-	32 320 507,87	30 969 507,87
17	Magellan SA	Porozumienie 806/2013/Z	31.12.2015 r.	hipoteka	31.12.2016 r.	42 984 322,82	45 276 333,68
18	MW TRADE	Porozumienie Nr MWT/158/2013 wraz z aneksem nr 1 oraz aneks nr 2 z dnia 30.01.2015	porozum. z 28.06.2013, aneks nr 1 z 25.07.2014, aneks nr 2 z 31.01.2015	brak	30.06.2021 r.	1 767 742,76	1 689 400,06
19	MW TRADE	Porozumienie Nr MWT/157/2013 wraz z aneksem nr 1 oraz aneks nr 2 z dnia 30.01.2016	porozum. z 28.06.2013, aneks nr 1 z 25.07.2014, aneks nr 2 z 31.01.2015	brak	30.06.2021 r.	951 464,00	834 392,83

Lp.	Institucja	Porozumienie/ umowa numer	Data porozumienia / umowy	Forma zabezpieczenia	Przewidywany okres spłaty	Kwota z umowy	Stan na 31 marca 2016
20	MW TRADE	Porozumienie Nr MWT/150/2014 wraz z aneksem nr 1 oraz aneks nr 2z dnia 30.01.2016	porozum. z 28.06.2013, aneks nr 1 z 25.07.2014, aneks nr 2 z 31.01.2015	brak	30.09.2015 r.	6 738 080,98	
21	MW TRADE	Porozumienie Nr MWT/151/2014 wraz z aneksem nr 1 oraz aneks nr 2z dnia 30.01.2016	porozum. z 28.06.2013, aneks nr 1 z 25.07.2014, aneks nr 2 z 31.01.2015	brak	30.09.2015 r.	8 916 607,22	
22	MW TRADE	Porozumienie Nr MWT/152/2014 wraz z aneksem nr 1 oraz aneks nr 2z dnia 30.01.2016	porozum. z 28.06.2013, aneks nr 1 z 25.07.2014, aneks nr 2 z 31.01.2015	brak	30.09.2015 r.	2 586 398,26	
23	MW TRADE	Porozumienie Nr MWT/153/2014 wraz z aneksem nr 1 oraz aneks nr 2z dnia 30.01.2016	porozum. z 28.06.2013, aneks nr 1 z 25.07.2014, aneks nr 2 z 31.01.2015	brak	30.09.2015 r.	1 513 704,58	
24	MW TRADE	Ugoda cywilno-prawna nr MWT 237/2015	01.12.2015	brak	30.11.2016 r.	0	8 090 856,17
25	MW TRADE	Ugoda cywilno-prawna nr MWT 239/2015	01.12.2015	brak	30.11.2016 r.	0	15 616 243,07
26	MW TRADE	Ugoda cywilno-prawna nr MWT 238/2015	01.12.2015	brak	30.11.2016 r.	0	168 616,09
27	MW TRADE	Ugoda cywilno-prawna nr MWT 240/2015	31.12.2015	brak	30.11.2016 r.	0	178 908,52
						129 423 498,15	125 898 477,96

Źródło: opracowanie własne.

W tabeli poniżej zestawiono zagregowaną wysokość zobowiązań Gminy w stosunku do poszczególnych instytucji finansujących. Z zestawienia wynika, że najwięcej środków Gmina musi przeznaczyć na spłatę zobowiązań wobec spółki Magellan S.A., wobec którego łączna kwota zobowiązań kształtuje się na poziomie 45,3 mln zł. Z ugody zawartej w grudniu 2015 roku wynika, że całość zobowiązania przypada do spłaty w roku 2016.

Tabela 20. Stan zobowiązań Gminy Rewal wobec poszczególnych wierzycieli wg stanu na 31 marca 2016 roku

Instytucja finansująca		Kwota pozostała do spłaty na dzień 31.12.2015	Kwota pozostała do spłaty na dzień 31.03.2016
1	BS w Gryficach	9 749 546	9 389 546
2	BGK	11 071 833	10 524 499
3	DNB NORD	914 611	808 635
4	PKO BP	30 969 508	30 969 508
5	MAGELLAN	45 276 334	45 276 334
6	MWT SA	26 587 650	26 578 417
KAPITAŁ ŁĄCZNIE		124 569 481	123 546 938

Zródło: opracowanie własne.

Należy przy tym zaznaczyć, że znaczna część zobowiązań Gminy, w związku z kolejno podpisywanymi aneksami do umów, przeznaczona jest do spłaty w 2016 roku. Zgodnie z umowami, Gmina zobligowana jest do spłaty całości zobowiązania wobec spółki Magellan S.A. wraz z należnymi odsetkami, a ponadto zgodnie z zapisami umów w 2016 roku przypada do spłaty ponad 23,7 mln zł zobowiązań wobec spółki MW Trade S.A. Łączna wartość zobowiązań Gminy wobec tych dwóch wierzycieli, jaka do spłaty przypada w 2016 roku to 69 mln zł, co znacznie przekracza możliwości finansowe Gminy.

Istotnym problemem dla Gminy jest również zobowiązanie wobec banku PKO BP. Zgodnie z ewidencją, pozostałe do spłaty zobowiązanie kształtuje się na poziomie 30 969 508 zł, z czego 18 969 508 zł to zobowiązanie jakie powinno zostać spłacone do końca 2015 roku (zgodnie z harmonogramem do spłaty przypada 6 000 000 zł rocznie). Wymagalność znaczącej kwoty zobowiązania powoduje, że Gmina ponosi obecnie bardzo wysokie koszty obsługi zadłużenia (odsetki na poziomie 8%). Zgodnie z zapisami umów w 2016 roku spłacona powinna zostać kwota 24 969 508 (łącznie z ratą jaka przypada do spłaty w 2016 roku).

W tabeli poniżej zestawiono harmonogram spłat rat kapitałowych od zaciągniętych przez Gminę zobowiązań. W związku z liczbą umów jaką Gmina obecnie ma zawarte, spłaty przedstawiono w ujęciu zagregowanym (zliczono raty w poszczególnych latach dla tego samego wierzyciela). Tabela potwierdza, że największa spłata przypada na rok 2016 i jest niemożliwa do obsłużenia przez Gminę bez uzyskania wsparcia zewnętrznego.

Tabela 21. Harmonogram spłaty zobowiązań Gminy Rewal wg zawartych umów, ugód i porozumień

Wierzyciel	Oprocentowanie	Stan na 31.12.2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
BS w Gryficach	WIBOR 1M + od 1,9% do 3,5%	9 749 546	2 145 000	2 720 092	4 884 454				
BGK	WIBOR 3M + 2%	11 071 833	1 668 565	1 540 214	1 540 214	1 540 214	1 540 214	1 540 214	1 702 196
DNB NORD	WIBOR 1M + 3%	914 611	337 530	312 000	265 080	-	-	-	-
PKO BP	WIBOR 1M + 2,5% (8%)	30 969 508	24 969 508	6 000 000					
MAGELLAN	WIBOR 6M + 10%	45 276 334	45 276 334	-	-	-	-	-	-
MWT SA	WIBOR 6M +9,19%	26 587 650	25 134 918	264 500	294 990	328 996	366 745	197 501	-
		124 569 481	99 531 855	10 836 806	6 984 739	1 869 210	1 906 959	1 737 715	1 702 196

Źródło: opracowanie własne.

PRZYCZYNY ZAGROŻENIA REALIZACJI ZADAŃ PUBLICZNYCH

W latach 2007-2015 Gmina zrealizowała szereg inwestycji, których łączny koszt kształtował się na poziomie blisko 150 mln zł. Przy budżecie kształtującym się na poziomie 40-45 mln zł rocznie, tak wysokie obciążenie budżetu Gminy wydatkami inwestycyjnymi spowodowało skierowanie strumienia dochodów bieżących Gminy, na finansowanie inwestycji. To z kolei spowodowało problemy z bieżącym regulowaniem zobowiązań i wymusiło konieczność sięgania po kosztowne środki zwrotne.

Poziom zadłużenia jest obecnie największym problemem, z jakim boryka się Gmina Rewal. Łączne zobowiązanie Gminy Rewal na koniec 2015 roku kształtowało się na poziomie 141,6 mln zł, z czego 124,5 mln zł stanowiły zobowiązania wobec banków i instytucji spoza sektora finansowego, zaś 17 mln zł stanowiły zobowiązania wymagalne. Problem zadłużenia Gminy potęguje fakt, że na 124,5 mln zadłużenia ponad 99,5 mln zł przypada do spłaty w roku 2016.

Tabela 22. Zestawienie zobowiązań Gminy Rewal przypadających do spłaty w 2016 roku

Nr umowy/ugody	Oprocentowanie	Spłata w 2016 roku
BS w Gryficach	WIBOR 1M + od 1,9% do 3,5%	2 145 000
BGK	WIBOR 3M + 2%	1 668 565
DNB NORD	WIBOR 1M + 3%	337 530
PKO BP	WIBOR 1M + 2,5% (8%)	24 969 508
MAGELLAN	WIBOR 6M + 10%	45 276 334
MWT SA	WIBOR 6M + 9,19%	25 134 918
SUMA		99 531 855

Zródło: opracowanie własne.

Stan zadłużenia Gminy z tytułu kredytów i pożyczek, w stosunku do dochodów na koniec 2015 roku kształtował się na poziomie 234%. Uwzględniając zobowiązania wymagalne, relacja ta kształtowała się na poziomie ponad 266%. Tak wysoki poziom zadłużenia jest niedopuszczalny z punktu widzenia racjonalnej polityki finansowej Gminy i znacząco uniemożliwia realizację zadań publicznych. Zaciągane zobowiązania przeznaczone były na pokrycie wydatków inwestycyjnych, ale częściowo również na spłatę zobowiązań bieżących, których Gmina nie była w stanie sama obsłużyć.

Podstawą gospodarki finansowej Gminy Rewal jest obecnie budżet ustalony przez Regionalną Izbę Obrachunkową (uchwała Nr IV.49.2016 z dnia 24 lutego 2016 roku Kolegium RIO w Szczecinie), zmieniony zarządzeniem Nr 19/2016 Wójta Gminy Rewal z dnia 31 marca 2016 roku w sprawie zmiany budżetu Gminy Rewal. Założenia budżetu Gminy Rewal na 2016 rok, uniemożliwiają dokonywanie spłat określonych zobowiązań i właściwą realizację zadań. Jak wskazano na etapie analizy, wg stanu na koniec I kwartału 2016 roku, zobowiązania wymagalne Gminy zmniejszyły się o 1,5 mln w stosunku do roku poprzedniego (spłata części zobowiązań Gminy nastąpiła jednak z przekroczeniem planu określonym w budżecie Gminy na 2016 rok).

W tabeli poniżej przedstawiono projekcję finansową Gminy Rewal na 2016 rok, bazującą na budżecie Gminy ustalonym przez RIO (wraz ze zmianą z 31 marca 2016 roku) z uwzględnieniem spłat zobowiązań Gminy z tytułu zawartych długoterminowych umów kredytowych, pożyczkowych i umów o wykup wierzytelności. Tabela prezentuje skalę problemu z jakim obecnie boryka się Gmina Rewal.

Tabela 23. Projektcja finansowa dla Gminy Rewal uwzględniająca spłatę zobowiązań Gminy w 2016 roku

	2016
(I) Dochody ogółem	53 436 479
Dochody bieżące	43 366 479
Dochody majątkowe	10 070 000
(II) Wydatki ogółem	31 536 479
Wydatki bieżące (w tym):	31 536 479
obsługa długu	6 771 668
związane z funkcjonowaniem organów JST	3 060 754
wynagrodzenia i pochodne	7 368 770
Wydatki majątkowe:	0
(III) Wynik finansowy [I-II]	21 900 000
(IV) Obsługa zadłużenia	99 531 855
(V) Środki budżetowe na inwestycje [III-IV bez inwest]	-77 631 855
(VI) Inwestycje	0
(VII) Wolne środki po inwestycjach	-77 631 855
(VIII) Otrzymane kredyty, pożyczki, obligacje	0
(IX) Nadwyżka z lat ubiegłych, w tym:	0
(X) Inne przychody, w tym:	0
(XI) Rozchody (inne)	0
(XI) PRZEPIŁY WY FINANSOWE	-77 631 855

Zródło: opracowanie własne.

99,5 mln zł rat kapitałowych, jakie przypada do spłaty w 2016 roku, przy zaplanowanym budżecie Gminy na 2016 rok stanowi nierealne i niemożliwe do zrealizowania zobowiązanie. Faktyczna obsługa zadłużenia przekracza możliwości finansowe Gminy. Nawet przy znaczącym ograniczeniu ponoszonych wydatków Gmina nie ma realnej możliwości spłaty zobowiązań ze środków własnych.

Należy przy tym zaznaczyć, że budżet ustalony przez RIO nie uwzględnia spłaty zobowiązań (w tym zobowiązań wymagalnych), które powinny zostać uwzględnione w planie wydatków. Oznacza to, że niedobór środków finansowych Gminy, przy uwzględnieniu spłaty zobowiązań wymagalnych, na koniec 2016 roku może sięgnąć nawet 96 mln zł.

Sytuacja finansowa Gminy Rewal jest dramatyczna. Utrzymanie płynności finansowej przez Gminę w większości uzależnione jest od działań wierzycieli Gminy. Jakiegokolwiek próby egzekwowania należności od Gminy przez wierzycieli będzie wiązało się z ograniczeniem środków jakie Gmina przeznaczy na realizację zadań bieżących i wpłynie na dalszy wzrost zobowiązań Gminy.

Bardzo ważna z punktu widzenia sytuacji finansowej Gminy będzie spłata zobowiązań wobec instytucji spoza sektora finansowego, które generują bardzo wysokie koszty obsługi zadłużenia, jak również restrukturyzacja i chociaż częściowa spłata zobowiązań wobec banku PKO BP. Należy przy tym pamiętać o zobowiązaniach jakie Gmina posiada również wobec dostawców usług. Największym wierzycielem Gminy jest obecnie firma STRABAG, wobec której zobowiązanie na koniec 2015 roku kształtowało się na poziomie 4,5 mln zł.

Niespłacenie zobowiązań Gminy w terminie będzie wiązało się z przeprowadzeniem masowej egzekucji majątku Gminy, zajęciami komorniczymi, działaniami windykacyjnymi i nieodwracalną destabilizacją bieżącej działalności Gminy.

CZĘŚĆ II. PLAN DZIAŁAŃ NAPRAWCZYCH

Plan działań naprawczych określa szereg rozwiązań, które w obliczu trudnej sytuacji finansowej, władze Gminy zamierzają podjąć lub realizują. Wskazane rozwiązania dotyczą przede wszystkim ograniczenia wydatków osobowych, a zatem większość przedsięwzięć skupia się na redukcji zatrudnienia i ograniczeniu kosztów bieżących.

Przedstawione rozwiązania nie dublują się z tymi, które przedstawiono w programie postępowania naprawczego przyjętego uchwałą Nr XX/89/15 Rady Gminy Rewal z dnia 3 listopada 2015 roku. Przedsięwzięcia wskazane we wspomnianym programie stanowią bazę dla realizacji i kontynuacji działań, które przedstawiono w niniejszym opracowaniu.

DOCHODY

Przedsięwzięcie 1. Maksymalizacja dochodów z podatku od nieruchomości

Zgodnie z założeniami programu postępowania naprawczego przyjętego uchwałą Nr XX/89/15 Rady Gminy Rewal z dnia 3 listopada 2015 roku, określono szereg działań naprawczych, których wdrożenie w życie i realizacja ma przyczynić się zwiększenia wpływów budżetowych.

W związku z trudną sytuacją finansową Gminy Rewal, w listopadzie 2015 roku Rada Gminy przyjęła szereg uchwał okołobudżetowych, dotyczących przede wszystkim zwiększenia stawek podatków i opłat lokalnych. Jak wykazano na etapie analizy, **zastosowano maksymalne stawki podatku od nieruchomości, stawki podatku rolnego i leśnego przyjęto na poziomie określonym przez Prezesa GUS, a także obniżono wynagrodzenie inkasenta opłaty targowej:**

1. uchwałą Nr XXI/90/15 Rady Gminy Rewal z dnia 6 listopada 2015 r. określono stawki podatku od nieruchomości na poziomie górnych granic kwotowych podatku na 2016 rok określonych przez Ministra Finansów;
2. uchwałą Nr XXI/92/15 Rady Gminy Rewal z dnia 6 listopada 2015 r. uchylono uchwałę w sprawie obniżenia średniej ceny skupu żyta stanowiącej podstawę naliczenia podatku rolnego;
3. uchwałą Nr XXI/93/15 Rady Gminy Rewal z dnia 6 listopada 2015 r. uchylono uchwałę w sprawie obniżenia średniej ceny sprzedaży drewna stanowiącej podstawę naliczenia podatku leśnego;
4. uchwałą Nr XXI/95/15 Rady Gminy Rewal z dnia 6 listopada 2015 roku w sprawie opłaty miejscowej zmniejszono wysokość prowizji pobieranej przez inkasentów.

Ze sprawozdań wynika, że w 2015 roku w wyniku obniżenia górnych stawek podatku od nieruchomości Gmina utraciła łącznie ponad 1 552 810 zł wpływów, przez co szacuje się, że co najmniej o taką kwotę powinny wzrosnąć wpływy z podatku od nieruchomości w 2016 roku.

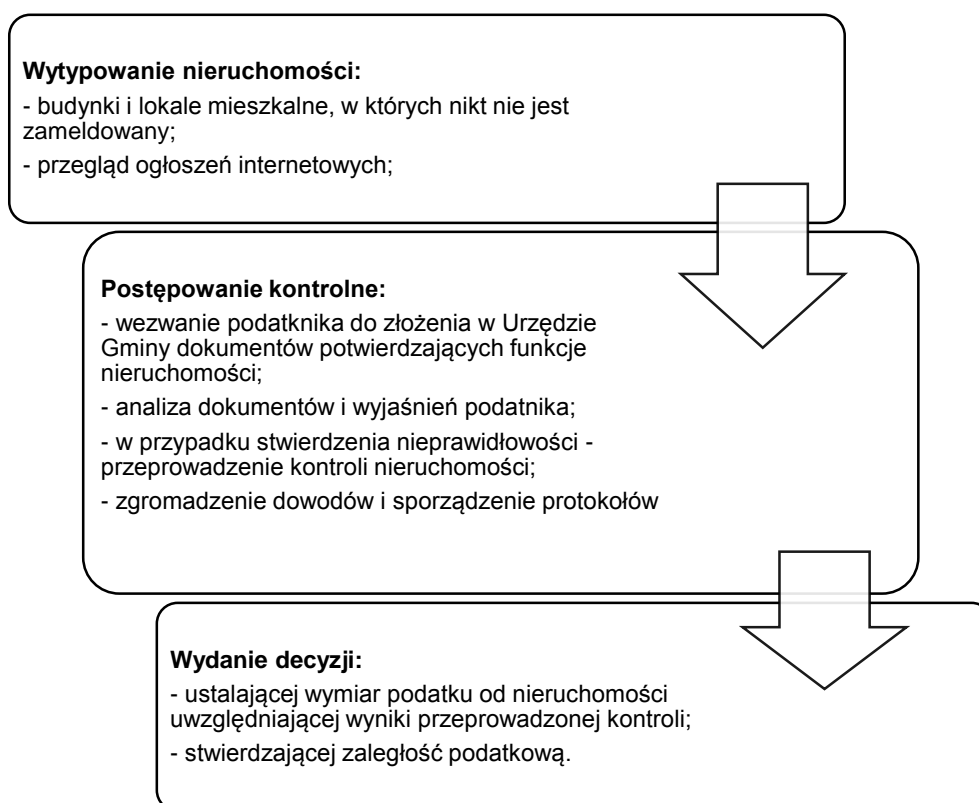
Jak wykazano na etapie analizy, wymierne efekty finansowe przynosi realizowana przez Gminę działalność windykacyjna. W stosunku do stanu należności na koniec

2015 roku, wg danych na 31 marca 2016 roku poziom należności zmniejszył się o ponad 1 mln zł. W tym zakresie władze Gminy Rewal będą kontynuować czynności zmierzające do egzekwowania należnych kwot.

Istotne znaczenie z punktu widzenia poziomu dochodów podatkowych będzie miało skoncentrowanie działań kontrolnych Gminy na zastosowaniu właściwego rodzaju stawki podatku od nieruchomości przez podatników. Zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. b ustawy o podatkach i opłatach lokalnych, opodatkowaniu podatkiem od nieruchomości podlegają nieruchomości lub obiekty budowlane związane z prowadzeniem działalności gospodarczej.

By prawidłowo opodatkować nieruchomości (grunty, budynki i lokale) podatkiem od nieruchomości, władze Gminy będą podejmować działania celem ustalenia sposobu ich sklasyfikowania w ewidencji gruntów i budynków. Działania będą skupiać się głównie na weryfikacji prawidłowości opodatkowania nieruchomości mieszkaniowych wykorzystywanych na cele związane z działalnością turystyczną.

Ryc. 5. Procedura weryfikacji

Źródło: opracowanie własne.

W latach 2008-2015 dokonano łącznie 729 kontroli podatkowych ustalających prawidłowość zgłoszonych podstaw opodatkowania podatkiem od nieruchomości. Po dokonaniu reorganizacji zatrudnienia w Urzędzie Gminy (marzec 2016 roku), zwiększono zatrudnienie w Referacie Podatków i Opłat (o 3 etaty – 1 etat księgowość podatkowa, 2 etaty kontrole podatkowe). W okresie marzec-kwiecień 2016 roku dokonano łącznie 22 kontrole, z czego w stosunku do 12 podatników wydano decyzje o łącznej wartości 38 318 zł. W stosunku do pozostałych podatników wszczęto postępowania podatkowe. Szacuje się, że wpływy z przeprowadzonych kontroli w miesiącach marzec-kwiecień 2016 roku wyniosą łącznie 93 tys. zł.

Gmina dokonuje ponadto kontroli nasadzeń kompensacyjnych (dotyczących spełnienia obowiązku nałożonego w decyzji zezwalającej na usunięcie drzew). W 2016 roku zrealizowano łącznie 33 kontrole. W sierpniu 2015 roku nastąpiła zmiana ustawy o ochronie przyrody w zakresie doszczegółowienia obowiązku nakładanego na wnioskodawcę dotyczącego nasadzeń kompensacyjnych, dzięki czemu możliwe jest pozyskanie materiału roślinnego na koszt wnioskodawcy (oszczędność 50 000 zł w skali roku).

Wsparciem działań zmierzających do niezwłocznej egzekucji zaległości należnych budżetowi Gminy jest również wydana zarządzeniem nr 66/2015 Wójta Gminy Rewal z dnia 30 września 2015 roku procedura windykacji i kontroli podatkowej w zakresie podatków i opłat lokalnych.

Realizacja działania naprawczego związanego z maksymalizacją dochodów podatkowych Gminy obejmować będzie:

- stosowanie maksymalnych stawek podatkowych Gminy w okresie niezbędnym do poprawy sytuacji finansowej Gminy;
- kontynuowanie działalności windykacyjnej w zakresie egzekwowania należności podatkowych Gminy;
- kontynuowanie działalności kontrolnej Gminy (rozszerzenie zakresu kontroli o przeznaczenie i sposób wykorzystania nieruchomości).

Szacuje się, że w 2016 roku osiągnięte przez Gminę wpływy z podatku od nieruchomości wyniosą 16 283 728 zł.

Ponadto, obecnie w Gminie Rewal obowiązuje uchwała Nr LIV/406/14 Rady Gminy Rewal z dnia 26 czerwca 2014 roku w sprawie zwolnień z podatku od nieruchomości w ramach pomocy de minimis. Zwolnienia określone w ww. uchwale dotyczą m.in. przedsiębiorców zatrudniających w pełnym wymiarze czasu pracy, na obszarze obowiązywania uchwały, co najmniej pięć osób przez cały okres trwania roku kalendarzowego – od budynków związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej (§4 ust. 4 uchwały) oraz nowo wybudowanych budynków służących do prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie wynikającym z uchwały (§4 ust. 1 uchwały).

W ramach programu postępowania naprawczego, władze Gminy podejmują decyzję o rezygnacji z ww. ulg od 2017 roku. Wprowadzenie rezygnacji z ulgi w roku 2016 jest niemożliwe ze względu na obowiązujące przepisy prawa. Planuje się podjęcie stosownej uchwały w czerwcu 2016 roku, z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2017 roku. Pozwoli to zwiększyć wpływy do budżetu Gminy o 330 tys. zł od 2017 roku.

Przedsięwzięcie 2. Maksymalizacja wpływów z tytułu dzierżaw

W programie postępowania naprawczego przyjętego uchwałą Nr XX/89/15 Rady Gminy Rewal z dnia 3 listopada 2015 roku wskazano, że Gmina będzie zmierzać do zwiększania wpływów z tytułu dzierżaw. Rok rocznie wpływy z najmu i dzierżawy wzrastają. W 2015 roku wyniosły 3,7 mln zł w stosunku do 2,8 mln zł jakie uzyskano w 2014 roku. W celu maksymalizacji wpływów z dzierżaw władze Gminy będą zmierzać do:

1. pozyskiwania długoletnich dzierżawców nieruchomości na okresy 9, 10 i 30 lat w celu zwiększania zasobu nieruchomości dzierżawionych;
2. podnoszenia czynszu rok do roku o średnioroczny wskaźnik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych ogłoszony przez Prezesa GUS w przypadku umów zawieranych na 9, 10, 30 lat oraz

3. podnoszenia czynszu dzierżawy rok do roku na podstawie zmiany stawki zgodnie z uchwałami Rady Gminy Rewal ustalającymi minimalne stawki dzierżaw, dla umów zawieranych do 9 lat.

W 2016 roku Rada Gminy Rewal podjęła szereg uchwał, które są wyrazem realizacji omawianego przedsięwzięcia i mają przyczynić się do osiągnięcia zamierzonego efektu jakim jest wzrost wpływów z dzierżaw. W 2016 roku Rada Gminy w Rewalu podjęła szereg uchwał wyrażających zgodę na zawieranie kolejnych umów dzierżaw w trybie bezprzetargowym (wyrażenie zgody na przedłużenie zawartych już umów dzierżawy):

1. uchwała Nr XXIX/131/16 Rady Gminy Rewal z dnia 18 marca 2016r. w sprawie dzierżawy terenów w Pobierowie;
2. uchwała Nr XXIX/132/16 Rady Gminy Rewal z dnia 18 marca 2016r. w sprawie dzierżaw w Niechorzu;
3. uchwała Nr XXIX/133/16 Rady Gminy Rewal z dnia 18 marca 2016r. w sprawie zawarcia kolejnych umów dzierżaw Pobierowie;
4. uchwała Nr XXIX/134/16 Rady Gminy Rewal z dnia 18 marca 2016r. w sprawie zawarcia kolejnych umów dzierżaw Pustkowie;
5. uchwała Nr XXIX/135/16 Rady Gminy Rewal z dnia 18 marca 2016r. w sprawie zawarcia kolejnych umów dzierżaw Rewalu;
6. uchwała Nr XXIX/136/16 Rady Gminy Rewal z dnia 18 marca 2016r. w sprawie zawarcia umowy dzierżawy do części działki oznaczonej nr 203/8 obr. Pustkowo i nr 991/17 obr. Pobierowo;
7. uchwała Nr XXX/148/16 Rady Gminy Rewal z dnia 6 kwietnia 2016r. w sprawie zawarcia kolejnej umowy dzierżawy Rewalu.

Ponadto w ramach postępowania naprawczego Gmina zamierza wydzierżawić szczególnie atrakcyjne powierzchnie jeszcze w 2016 roku, które dotychczas nie stanowiły przedmiotu wynajmu. W tym celu zawarto stosowne uchwały:

1. uchwała Nr XXIV/114/16 Rady Gminy Rewal z dnia 29 stycznia 2016r. w sprawie dzierżawy w trybie przetargowym plaży w Trzęsaczu;
2. uchwała Nr XXIX/137/16 Rady Gminy Rewal z dnia 18 marca 2016r. w sprawie dzierżawy części działki 991/17 w Pobierowo przy ul. Mickiewicza;
3. uchwała Nr XXX/146/16 Rady Gminy Rewal z dnia 6 kwietnia 2016r. w sprawie dzierżawy lokalu użytkowego w Rewalu;
4. uchwała Nr XXX/147/16 Rady Gminy Rewal z dnia 6 kwietnia 2016r. w sprawie przeznaczenia działek 354/3, 354/4, 354/5 w Rewalu do dzierżawy;
5. uchwała Nr XXX/149/16 Rady Gminy Rewal z dnia 6 kwietnia 2016r. w sprawie wydzierżawienia terenów na plaży w Rewalu.

Stosownie do czynności powierzonych Wójtowi Gminy Rewal uchwałą Nr XXIV/114/16 Rady Gminy Rewal z dnia 29 stycznia 2016 r. w sprawie dzierżawy w trybie przetargowym plaży w Trzęsaczu oraz uchwały Nr XXIV/114/16 Rady Gminy Rewal z dnia 29 stycznia 2016 r. w sprawie wydzierżawienia terenów na plaży w Rewalu ogłoszono na stronie BIP Urzędu Gminy w Rewalu przetarg ustny nieograniczony na dzierżawę gruntów – plaży w okresie od 15 czerwca 2016 roku do 30 września 2018 roku.

Szacuje się, że w wyniku przedłużania dotychczas zawieranych umów dzierżawy, a także w wyniku przeznaczenia do dzierżawy dodatkowych nieruchomości (zwłaszcza terenów plaż) wpływy bieżące Gminy z tytułu dzierżawy wyniosły w 2016 roku 4 480 300 zł.

WYDATKI

Poniżej przedstawiono i omówiono szereg rozwiązań, których realizacja ma przyczynić się do uzyskania oszczędności na wydatkach bieżących w Gminie. Należy przy tym zaznaczyć, że wskazane rozwiązania nie zamykają katalogu działań jakie władze Gminy zamierzają realizować dla poprawy sytuacji finansowej Gminy. **Nadrzędnym celem władz Gminy jest i będzie redukcja wydatków bieżących do niezbędnego minimum, zapewniającego właściwą realizację zadań publicznych.**

750 – ADMINISTRACJA PUBLICZNA

Przedsięwzięcie 3. Reorganizacja struktury Urzędu Gminy

W związku z trudną sytuacją finansową Gminy Rewal, w ramach programu postępowania naprawczego podjęto działania zmierzające do ograniczenia liczby etatów w Urzędzie. Wyrazem realizacji tego przedsięwzięcia jest zarządzenie nr 1/2016 Wójta Gminy Rewal z dnia 1 lutego 2016 roku, na podstawie którego nadano nowy Regulamin Organizacyjny Urzędu Gminy Rewal.

Regulamin Organizacyjny Urzędu Gminy w Rewalu przedstawia nową strukturę organizacyjną Urzędu, a najważniejsze zmiany obejmują:

1. połączenie referatu Infrastruktury i Rozwoju oraz Referatu Nieruchomości w Referat Nieruchomości i Infrastruktury;
2. połączenie Referatu Planowania Przestrzennego oraz Referatu Ochrony Środowiska i Gospodarowania Odpadami w Referat Planowania Przestrzennego i Ochrony Środowiska;
3. likwidację Wydziału Centrum Informacji, Promocji i Rekreacji, w ramach istniejących w strukturach tego Wydziału referatów, utworzono Referat Turystyki i Rozwoju Społecznego (połączenie Referatu Turystyki i Promocji Gminy oraz Referatu Sportu i Rekreacji).

Reorganizacja struktury Urzędu Gminy w Rewalu stanowi podstawę do wdrożenia przedsięwzięcia naprawczego związanego z redukcją etatów w Urzędzie, a następnie uzyskanie oszczędności na wynagrodzeniach. W wyniku przyjętych zmian organizacyjnych:

1. zlikwidowane zostaną docelowo 4 stanowiska w wyniku utworzenia Referatu Nieruchomości i Inwestycji, a także zlikwidowane zostanie 1 stanowisko kierownicze;
2. zlikwidowane zostanie 1 stanowisko w wyniku utworzenia Referatu Planowania Przestrzennego i Ochrony Środowiska, a także zlikwidowane zostanie 1 stanowisko kierownicze;
3. zlikwidowane zostanie docelowo 6 stanowisk w wyniku utworzenia Referatu Turystyki i Rozwoju Społecznego, a także zlikwidowane zostanie 1 stanowisko kierownicze.

Łącznie w ramach przyjętych zmian docelowo zredukowanych zostanie 11 etatów w Urzędzie. Likwidowane stanowiska dotyczą zarówno pracowników administracyjnych jak i obsługi. Oszczędności uzyskane zostaną również dzięki ograniczeniu wysokości wypłacanych dodatków funkcyjnych (kierownicy referatów). Należy przy tym zaznaczyć, że redukcja etatów jest procesem ciągłym i będzie przebiegać

w ciągu całego 2016 roku w zależności od istniejących warunków (część pracowników na likwidowanych stanowiskach przebywa obecnie na zwolnieniach).

Władze Gminy Rewal w zakresie realizacji wskazanego działania zobligowały wszystkich pracowników Urzędu do zapoznania się z wprowadzonymi zmianami. Aktualnie toczą się rozmowy z poszczególnymi pracownikami, których zwolnienia będą bezpośrednio dotyczyć. Zmniejszenie zatrudnienia łącznie o 11 etatów powoduje konieczność uwzględnienia okresów wypowiedzenia i zabezpieczenia przez Gminę środków na wypłatę odpraw, w związku z czym efekt finansowy planowany jest do uzyskania od 2017 roku.

Zmiany organizacyjne w ramach Urzędu Gminy będą dotyczą również zmian w strukturze Straży Gminnej. Straż Gminna jest jednostką funkcjonującą w ramach struktury Urzędu. W ramach realizowanych zmian organizacyjnych, dwóch pracowników Straży Gminnej zatrudniono w Referacie Podatków i Opłat (przesunięcia w ramach struktury organizacyjnej).

Zgodnie z zapisami zawartymi w Regulaminie Organizacyjnym Gminy (przyjętego zarządzeniem Wójta z dnia 1 lutego 2016 roku) oprócz opisanych przesunięć, w strukturze organizacyjnej, zmniejszono zatrudnienie w Straży o dwa etaty pracownicze. Zgodnie z założeniami przyjętymi w Regulaminie Organizacyjnym planuje się utrzymanie wyłącznie trzech stanowisk do realizacji zadań z zakresu utrzymania porządku publicznego, pobierania opłat za parkingi itp.

Efekt ekonomiczny związany z redukcją poszczególnych etatów i stanowisk oparto o średnioroczny poziom wynagrodzeń poszczególnych pracowników oraz zapisy zawarte w umowach. Na podstawie listy płac pracowników, przysługujących okresów wypowiedzeń i wysokości odpraw, określono przewidywane oszczędności, jakie Gmina uzyska w związku z realizacją tego działania. Szczegółowe zestawienia przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 24. Szacunkowy efekt finansowy przewidywany do uzyskania w 2017 roku w związku z redukcją etatów w Urzędzie Gminy w Rewalu

	Liczba redukowanych etatów	Oszczędność
Referat Nieruchomości i Infrastruktury	4	266 600
Referat Planowania Przestrzennego i Ochrony Środowiska	1	69 000
Referat Turystyki i Sportu	6	220 000
Straż Gminna	2	115 000
Efekt działania naprawczego	13	670 600

Źródło: opracowanie własne.

W związku z realizacją działania naprawczego związanego ze zwiększeniem liczby kontroli podatkowych określonego w programie postępowania naprawczego przyjętego uchwałą Nr XX/89/15 Rady Gminy Rewal z dnia 3 listopada 2015 roku, w ramach zmian organizacyjnych zwiększono zatrudnienie w Referacie Podatków i Opłat. Zwiększenie zatrudnienia o dwa etaty nie wynika z zatrudnienia nowych osób (zawarcia dodatkowych umów), ale z przesunięcia pracowników z innych referatów w ramach istniejącej struktury.

W Referacie Podatków i Opłat utworzono dwa stanowiska ds. kontroli podatkowej, których zadaniem będzie szczegółowa weryfikacja złożonych przez podatników deklaracji oraz kontrola podstawy opodatkowania. Pracownicy, którzy z chwilą przyjęcia zmian organizacyjnych stali się pracownikami Referaty Podatków i Opłat,

do momentu wprowadzenia zmian byli pracownikami Straży Gminnej (nie zwiększył się poziom zatrudnienia, nastąpiły przesunięcia w strukturze Urzędu).

Należy przy tym zaznaczyć, że w ramach dokonanych przesunięć zlikwidowano 3 umowy zlecenia. Rokrocznie dla celów kontroli podatkowej w okresie marzec-sierpień zawierano umowy zlecenia. Na skutek wprowadzonych przesunięć organizacyjnych Gmina nie będzie musiała już zatrudniać dodatkowych osób na potrzeby prowadzenia kontroli podatkowych. Łączna oszczędność z tego tytułu to kwota **ponad 52 tys. zł.**

Jak wskazano, proces związany z reorganizacją struktury Urzędu ma charakter ciągły i nie przewiduje się uzyskania oszczędności w tym zakresie w 2016 roku (m.in. poprzez konieczność zabezpieczenia środków na odprawy). Szczegółowe informacje dotyczące planowanych wydatków na wynagrodzenia w administracji publicznej w 2016 roku zawarto w tabeli poniżej.

Tabela 25. Szacunkowe wydatki na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń w administracji w 2016 roku

	Wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń	w tym zobowiązania
75011 – Urzędy wojewódzkie	137 813	22 333
75022 – Rady gmin	69 191	9 361
75023 – Urzędy gmin	2 976 439	392 057
RAZEM	3 183 480	417 799

Zródło: opracowanie własne.

Przedsięwzięcie przełoży się na ograniczenie wydatków w następujących działach klasyfikacji budżetowej:

Dział 750 – Administracja publiczna

Rozdział 75011 – Urzędy wojewódzkie

Rozdział 75022 – Rady gmin (miast i miast na prawach powiatu)

Rozdział 75023 – Urzędy gmin (miast i miast na prawach powiatu).

Tabela 26. Prognozowane efekty finansowe uzyskane z tytułu reorganizacji struktury Urzędu Gminy

	2016	2017	2018	2019
PKB		1,30%	1,80%	2,20%
inflacja		3,90%	4,00%	4,10%
wynagrodzenia		3,10%	3,10%	3,20%
Prognozowane wynagrodzenie pracowników administracji publicznej	2 765 681	3 051 000	3 172 000	3 193 000
w tym zobowiązania	417 799	--	--	--
Prognozowane wynagrodzenie pracowników administracji publicznej po wdrożeniu PPN	3 183 480	2 328 400	2 427 527	2 424 659
Oszczędność	0	722 600	744 473	768 341
NPV (3%)		2 045 079		

*szacowania wydatków w latach 2017-2019 dokonano w oparciu o metodologię opisaną w części III opracowania, z uwzględnieniem wartości wskaźników makroekonomicznych zgodnych z wytycznymi Ministra Finansów z dnia 17 maja 2016 roku.

Zródło: opracowanie własne.

Przedsięwzięcie 4. Zamrożenie wynagrodzeń pracowników administracji publicznej

Z analizy wynika, że w strukturze wydatków ponoszonych w dziale administracja publiczna znaczną część środków przeznacza się na wynagrodzenia dla pracowników samorządowych. W związku z tym, iż wysokość wydatków bieżących wpływa na kształtowanie się wskaźnika z art. 243 ustawy o finansach publicznych zaplanowano zamrożenie wysokości wynagrodzeń pracowników samorządowych, co przełoży się na ograniczenie wydatków w następujących działach klasyfikacji budżetowej:

Dział 750 – Administracja publiczna
 Rozdział 75011 – Urzędy wojewódzkie
 Rozdział 75022 – Rady gmin (miast i miast na prawach powiatu)
 Rozdział 75023 – Urzędy gmin (miast i miast na prawach powiatu).

Założono, że na wynagrodzenia pracowników samorządowych w kolejnych latach realizacji programu postępowania naprawczego przeznaczać się będzie kwotę zbliżoną do zaplanowanego poziomu wynagrodzeń w 2017 roku, po przeprowadzeniu całkowitej reorganizacji Urzędu Gminy w Rewalu (założenie oparte na art. 240a ust. 6 pkt. 1 ustawy o finansach publicznych). Uwzględniając efekt finansowy związany z likwidacją poszczególnych stanowisk w Urzędzie szacuje się, że w 2017 roku na wynagrodzenia w administracji przeznaczona zostanie kwota 2 328 400 zł.

Tabela 27. Prognozowane efekty finansowe uzyskane z tytułu zamrożenia wynagrodzeń pracowników administracji publicznej

	2016	2017	2018	2019
PKB		1,30%	1,80%	2,20%
inflacja		3,90%	4,00%	4,10%
wynagrodzenia		3,10%	3,10%	3,20%
Prognozowane wynagrodzenie pracowników administracji publicznej	2 765 681	2 328 400	2 427 527	2 424 659
w tym zobowiązania	417 799	--	--	--
Prognozowane wynagrodzenie pracowników administracji publicznej po wdrożeniu PPN	3 183 480	2 328 400	2 300 000	2 300 000
Oszczędność	0	0	127 527	124 659
NPV (3%)		227 463		

*szacowania wydatków w latach 2017-2019 dokonano w oparciu o metodologię opisaną w części III opracowania, z uwzględnieniem wartości wskaźników makroekonomicznych zgodnych z wytycznymi Ministra Finansów z dnia 17 maja 2016 roku.

Źródło: opracowanie własne.

Zamrożenie wynagrodzeń pracowników samorządowych przyczyni się do uzyskania oszczędności w wysokości 127 tys. zł w 2018 roku i 124 tys. w roku 2019. Łącznie w ciągu trzech lat, dzięki zastosowaniu tego rozwiązania Gmina zaoszczędzi blisko 227,5 tys. zł. **Uzyskanie takich oszczędności będzie wiązało się z koniecznością m.in. utrzymania stanu zatrudnienia na tym samym poziomie, ograniczeniem godzin nadliczbowych, zamrożeniem wysokości diet dla radnych, ograniczeniem umów zlecenia itp.**

Należy przy tym zaznaczyć, że uchwałą Nr II/7/14 Rady Gminy Rewal z dnia 9 grudnia 2014 roku ustalono nowe wynagrodzenie dla Wójta Gminy, uchwałą Nr II/6/14 Rady Gminy Rewal z dnia 9 grudnia 2014 roku obniżono diety dla radnych Gminy

Rewal, zaś uchwałą Nr III/9/14 Rady Gminy Rewal z dnia 22 grudnia 2014 roku obniżono stosowanie wysokość diet dla sołtysów, co znajduje odzwierciedlenie w planowanych wydatkach budżetowych na 2016 rok.

Przedsięwzięcie 5. Ograniczenie kosztów administracyjnych w Urzędzie

W ramach programu postępowania naprawczego podjęto szereg czynności, które przyczynią się do ograniczenia wydatków bieżących w administracji publicznej. Szereg działań, jakie wprowadzono lub zamierza się wprowadzić obejmuje:

1. zmianę dostawcy świadczącego usługi pocztowe

W marcu 2016 roku Gmina Rewal zawarła nową umowę o świadczenie usług pocztowych. Biorąc pod uwagę szacunkowy wolumen wykonania ilości przesyłek (bazując na danych za 2015 rok) oszacowano oszczędność wynikającą ze zmiany dostawcy. Przy założeniu wykonania przyjętej ilości przesyłek, Gmina zaoszczędzi **51 908 zł** w skali roku.

Tabela 28. Szacunkowe oszczędności z tytułu zmiany dostawcy usług pocztowych

Przesyłki w obrocie krajowym	Wolumen	NOWA UMOWA		DOTYCHCZASOWA UMOWA	
		cena	wartość brutto	cena	wartość brutto
Przesyłki listowe zwykłe ekonomiczne					
do 350 gram, gabaryt A	1 379	1,11	1 530,69	2,00	2 758,00
do 350 gram, gabaryt B	49	3,30	161,70	3,75	183,75
Przesyłki listowe zwykłe priorytetowe					
do 350 gram, gabaryt A	102	2,09	213,18	2,50	255,00
do 350 gram, gabaryt B	1	2,09	2,09	5,10	5,10
Przesyłki listowe polecone ekonomiczne					
do 350 gram, gabaryt A	29868	3,38	100 953,84	4,20	125 445,60
do 350 gram, gabaryt B	435	5,10	2 218,50	5,50	2 392,50
Przesyłki listowe polecone priorytetowe					
do 350 gram, gabaryt A	61	4,31	262,91	5,50	335,50
do 350 gram, gabaryt B	24	4,31	103,44	8,30	199,20
Paczki ekonomiczne					
2-5 kg, gabaryt A	6	10,46	62,76	13,00	78,00
5-10 kg, gabaryt A	1	14,76	14,76	24,00	24,00
do 1 kg, gabaryt B	6	14,76	88,56	16,00	96,00
Paczki priorytetowe					
do 1 kg, gabaryt A	1	14,76	14,76	14,00	14,00
1- 2 kg, gabaryt A	4	14,76	59,04	16,00	64,00
Potwierdzenie odbioru do powszechnych przesyłek listowych					
krajowych	30051	1,11	33 356,61	2,00	60 102,00
zagranicznych	211	8,61	1 816,71	10,00	2 110,00
Przesyłki w obrocie zagranicznym					
do 50 gram	10	4,98	49,80	6,00	60,00
Przesyłki listowe polecone priorytetowe zagraniczne - Europa					
do 50 gram	245	21,40	5 243,00	16,00	3 920,00
RAZEM		146 152,35		198 042,65	

Zródło: opracowanie własne.

2. zmniejszenie liczby ryczałtów za wykorzystywanie samochodów prywatnych do celów służbowych

Zmniejszono ilość ryczałtów na jazdy lokalne dla pracowników, którzy używają samochodów prywatnych do celów służbowych z 8 na 5 osób. Szacuje się, że roczne oszczędności będą kształtować się na poziomie **9 000 zł**.

3. zmniejszenie liczby telefonów służbowych

Zmniejszono liczbę telefonów służbowych dla pracowników. W 2016 roku nie planuje się przedłużać wygasających umów na świadczenie usług telekomunikacyjnych, a dotyczy to łącznie siedmiu telefonów. Szacuje się oszczędność na poziomie **5 800 zł**.

4. wystąpienie ze stowarzyszeń i związków

Wystąpiono ze stowarzyszeń i związków, w których członkostwo nie skutkuje otrzymaniem wsparcia informacyjnego, doradczego lub szkoleniowego, promocyjnego ani gospodarczego w realizacji zadań publicznych Gminy. Wystąpienie ze związków i stowarzyszeń niesie ze sobą aspekt ekonomiczny w postaci oszczędności z tytułu składki rocznej:

1. Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pomerania – oszczędność **2 267 zł**;
2. Związek Unia Miast i Gmin Dorzecza Regi – oszczędność **1 496 zł**;
3. Związek Miast i Gmin Morskich – oszczędność **3 300 zł**.

W tym celu Rada Gminy w Rewal podjęła stosowane uchwały:

1. uchwała Nr XXIX/139/16 Rady Gminy Rewal z dnia 18 marca 2016r. w sprawie wystąpienia przez Gminę Rewal ze Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Pomerania;
2. uchwała Nr XXIX/140/16 Rady Gminy Rewal z dnia 18 marca 2016r. w sprawie wystąpienia przez Gminę Rewal ze związku komunalnego pn. Unia Miast i Gmin Dorzecza Regi;
3. uchwała Nr XXIX/141/16 Rady Gminy Rewal z dnia 18 marca 2016r. w sprawie wystąpienia przez Gminę Rewal ze Związku Miast i Gmin Morskich.

5. obniżenie kosztów usług zewnętrznych

W styczniu 2016 roku zmieniono warunki umowy z Kancelarią Prawną obsługującą Urząd Gminy. Przyniesie to oszczędność w kwocie **14 768 zł**. Ponadto, wynegocjowano zmianę umowy na obsługę serwisową programu komputerowego w Straży gminnej, co przyniesie szacowaną oszczędność **4 920 zł**.

Tabela 29. Prognozowane efekty finansowe uzyskane z tytułu ograniczenia kosztów administracyjnych w Urzędzie

	2016	2017	2018	2019
PKB		1,30%	1,80%	2,20%
inflacja		3,90%	4,00%	4,10%
wynagrodzenia		3,10%	3,10%	3,20%
Prognozowane wydatki administracyjne	2 604 391	3 342 000	3 628 000	3 675 000
w tym zobowiązania	6 529 702	--	--	--
Prognozowane wydatki administracyjne po wdrożeniu PPN	9 134 094	3 245 300	3 528 373	3 572 179
Oszczędność	0	96 700	99 627	102 821
NPV (3%)		273 677		

*szacowania wydatków w latach 2017-2019 dokonano w oparciu o metodologię opisaną w części III opracowania, z uwzględnieniem wartości wskaźników makroekonomicznych zgodnych z wytycznymi Ministra Finansów z dnia 17 maja 2016 roku.

Źródło: opracowanie własne.

801 – OŚWIATA I WYCHOWANIE

Przedsięwzięcie 6. Optymalizacja wydatków w oświacie

Analiza arkuszy organizacyjnych na rok szkolny 2016/2017 pozwoliła zoptymalizować wydatki oświatowe. Oszczędności dotyczą przede wszystkim środków przeznaczanych na wynagrodzenia i wynikają:

- 1) ze zmniejszenia etatu konserwatora – szacunkowa oszczędność 27 400 zł;
- 2) likwidacji etatu obsługi kuchni – szacunkowa oszczędność 40 300 zł;
- 3) ze zmniejszenia godzin pracy świetlic szkolnych – szacunkowa oszczędność 8 400 zł;
- 4) likwidacji zajęć dodatkowych wynikających z Rozporządzenia MEN – szacunkowa oszczędność 38 800 zł;
- 5) likwidacji jednego etatu obsługi administracyjnej w Zespole Szkół Sportowych w Rewalu:

Obecnie w ZSS w Rewalu obsługa administracyjno-księgową prowadzona jest przez osoby zatrudnione na dwóch stanowiskach. Łącznie wynagrodzenie brutto dwóch pracowników obsługi w tej placówce to kwota rzędu 99 960 zł w skali roku. Uwzględniając koszty pracodawcy, łączny roczny koszt utrzymania tych pracowników wynosi średnio 119 000 zł. W ramach programu postępowania naprawczego podejmuje się decyzję o zlikwidowaniu z dniem 1 lipca jednego stanowiska administracji we wskazanej placówce. W skali roku przyniesie to oszczędność rzędu **60 432 zł** (w 2016 roku mniej ze względu na okres realizacji).

Tabela 30. Prognozowane efekty finansowe uzyskane z tytułu optymalizacji wydatków w oświacie

	2016	2017	2018	2019
<i>PKB</i>		1,30%	1,80%	2,20%
<i>Inflacja</i>		3,90%	4,00%	4,10%
<i>Wynagrodzenia</i>		3,10%	3,10%	3,20%
Prognozowane wydatki na wynagrodzenia nauczycieli	2 832 401	3 060 000	3 169 000	3 177 000
w tym zobowiązania	1 549 649	--	--	--
Prognozowane wydatki na wynagrodzenia nauczycieli po wdrożeniu PPN	4 382 049	2 884 654	2 988 346	2 990 555
Oszczędność	0	175 346	180 654	186 445
NPV (3%)		496 259		

*szacowania wydatków w latach 2017-2019 dokonano w oparciu o metodologię opisaną w części III opracowania, z uwzględnieniem wartości wskaźników makroekonomicznych zgodnych z wytycznymi Ministra Finansów z dnia 17 maja 2016 roku.

Źródło: opracowanie własne.

852 – POMOC SPOŁECZNA

Przedsięwzięcie 7. Zamrożenie wynagrodzeń pracowników pomocy społecznej

W związku z tym, iż wysokość wypłacanych wynagrodzeń stanowi wydatek bieżący wpływający na kształt wskaźnika z art. 243 ustawy o finansach publicznych, a także znacząco determinuje płynność finansową Gminy podejmuje się decyzję o zamrożeniu wynagrodzeń na okres obowiązywania programu postępowania naprawczego, dla pracowników pomocy społecznej.

Zakłada się, że poziom wypłacanych wynagrodzeń w trakcie realizacji programu postępowania naprawczego będzie odpowiadał poziomowi wynagrodzeń zaplanowanych w 2016 roku. Szacuje się, że łącznie na wynagrodzenia w 2016 roku przeznaczona zostanie kwota 400,9 tys. zł, z czego zobowiązania wynoszą 12 379,54 zł. Zakłada się, że w okresie realizacji programu postępowania naprawczego wydatki na wynagrodzenia zostaną zamrożone.

Zamrożenie wynagrodzeń pracowników pomocy społecznej przyczyni się do uzyskania oszczędności w wysokości 19 tys. zł w 2017 roku i 33 tys. w roku 2018. Łącznie w ciągu trzech lat, dzięki zastosowaniu tego rozwiązania Gmina zaoszczędzi blisko 87 tys. zł. **Uzyskanie takich oszczędności będzie wiązało się z koniecznością m.in. utrzymywania stanu zatrudnienia na tym samym poziomie, ograniczeniem godzin nadliczbowych, ograniczeniem umów zlecenia itp.**

Tabela 31. Prognozowane efekty finansowe uzyskane z tytułu zamrożenia wynagrodzeń pracowników pomocy społecznej

	2016	2017	2018	2019
PKB		1,30%	1,80%	2,20%
inflacja		3,90%	4,00%	4,10%
wynagrodzenia		3,10%	3,10%	3,20%
Prognozowane wydatki na wynagrodzenia pracowników pomocy społecznej	388 571	419 000	433 000	444 000
w tym zobowiązania	12 380	--	--	--
Prognozowane wydatki na wynagrodzenia pracowników pomocy społecznej po wdrożeniu PPN	400 951	400 000	400 000	400 000
Oszczędność	0	19 000	33 000	44 000
NPV (3%)		87 202		

*szacowania wydatków w latach 2017-2019 dokonano w oparciu o metodologię opisaną w części III opracowania, z uwzględnieniem wartości wskaźników makroekonomicznych zgodnych z wytycznymi Ministra Finansów z dnia 17 maja 2016 roku.

Źródło: opracowanie własne.

921 – KULTURA I OCHRONA DZIEDZICTWA NARODOWEGO

Przedsięwzięcie 8. Zaostrzenie polityki wydatkowej w gminnych instytucjach kultury

Gminny Ośrodek Kultury jest samorządową jednostką organizacyjną, której koszty bieżącej działalności pokrywane są z uzyskiwanych przychodów oraz dotacji przekazywanej przez Gminę. W ramach programu postępowania naprawczego podejmuje się decyzję o ograniczeniu wydatków osobowych jednostki.

Obniżenie kosztów działalności możliwe będzie dzięki zmianie struktury zatrudnienia. Ze względu na zróżnicowaną sezonowo pracę poszczególnych jednostek GOK, w 2016 roku nastąpi redukcja z dwóch do jednego etatu na stanowisku pracownika gospodarczego. Zmniejszeniu ulegnie etat głównego księgowego oraz zlikwidowaniu ulegnie jedno stanowisko administracyjno-kierownicze.

Zajęcia dydaktyczne w jednostkach świetlicowych GOK ograniczone zostaną do lekcji związanych z rozwojem muzyczno-wokalnym i plastycznym dzieci. Ze względu na niższą frekwencję zniesieniu ulegną zajęcia zumbi oraz rytmiki. Zminimalizowane zostaną koszty obsługi prawnej. Te zmiany przyczynią się do zmniejszenia wynagrodzeń bezosobowych jednostki.

Należy jednak zaznaczyć, że w 2016 roku Gmina musi zapewnić środki na zapłatę zaległych należności GOK-u na składki na ubezpieczenie społeczne – kwotę 207 336,77 zł. Stąd uwzględniając bieżące kwoty jakie należy zabezpieczyć na zapłatę składek w 2016 roku na ten cel przeznaczono kwotę 266 093,99 zł. W tabeli poniżej zestawiono planowane wydatki GOK w 2016 i 2017 roku wraz z określeniem źródeł ich pokrycia.

Tabela 32. Planowane ograniczenia wydatków w działalności kulturalnej

	plan na 2016 rok	Planowane na 2017 rok
Materiały	36 000	34 000
Energia	46 000	46 000
Usługi	107 000	100 500
Wynagrodzenia	439 380	367 340
Osobowe	350 381	294 340
Bezosobowe	89 000	73 000
składki na ubezpieczenia społeczne	266 094	48 227
Odpis na ZFSŚ	10 393	8 205
Podróże służbowe	3 000	3 000
koszty działalności ogółem	907 867	607 272
dochody własne	197 541	110 000
dotacja z budżetu Gminy	710 327	497 272

Źródło: opracowanie własne.

W 2016 roku z działalności prowadzonej przez GOK zaplanowano uzyskiwanie ponad 190 tys. zł dochodów własnych. Stąd w 2016 roku dotacja przekazana dla instytucji z budżetu Gminy, planowana jest w wysokości 710 327 zł. W 2017 roku, w związku ze znacznym ograniczeniem działalności instytucji planuje się zmniejszenie kwoty dotacji do 497 tys. zł.

Tabela 33. Prognozowane efekty finansowe uzyskane z tytułu zaostrożenia polityki wydatkowej w gminnych instytucjach kultury

	2016	2017	2018	2019
PKB		1,30%	1,80%	2,20%
inflacja		3,90%	4,00%	4,10%
wynagrodzenia		3,10%	3,10%	3,20%
Prognozowane wydatki instytucji kultury	700 531	690 000	704 000	718 000
Zobowiązania instytucji z tytułu ubezpieczeń społecznych	207 337	--	--	--
Prognozowane wydatki instytucji kultury po wdrożeniu PPN	907 868	607 272	619 224	630 860
Oszczędność		82 728	84 776	87 140
NPV (3%)		239 973		
<i>dochody własne instytucji kultury</i>	197 541	110 000	110 000	110 000
<i>dotacja z budżetu Gminy</i>	710 327	497 272	509 224	520 860

*szacowania wydatków w latach 2017-2019 dokonano w oparciu o metodologię opisaną w części III opracowania, z uwzględnieniem wartości wskaźników makroekonomicznych zgodnych z wytycznymi Ministra Finansów z dnia 17 maja 2016 roku.

Źródło: opracowanie własne.

W związku ze stopniowym wygaszaniem działalności Gminnego Ośrodka Kultury w Rewalu, władze Gminy planują podjęcie działań zmierzających do likwidacji jednostki. W miejscu zlikwidowanej instytucji, zamierza się powołać Muzeum Samorządowe, w którym zatrudniać się będzie pracowników na 4 etatach. W stosunku do obecnego stanu zatrudnienia w GOK wskazane rozwiązanie pozwoli zaoszczędzić środki jakie przeznacza się na wynagrodzenia dla 6 etatów (zakłada się zmniejszenie zatrudnienia z 10 do 4 etatów). Likwidację jednostki planuje się dokonać z dniem 1 stycznia 2017 roku, stąd stosowna uchwała zostanie podjęta w czerwcu 2016 roku. Planowane zmiany pozwolą zmniejszyć przekazywaną z budżetu Gminy dotację o 200 tys. zł (od 2017 roku).

OBSZARY WSPÓLNE**Przedsięwzięcie 9. Zbiorowy zakup energii elektrycznej**

W ramach działań naprawczych Gmina Rewal przystąpiła do grupy zakupowej oraz wzięła udział w przetargu na dostawę energii elektrycznej i gazu. W pierwszym kwartale 2016 roku Gmina dostarczyła komplet dokumentacji niezbędnej do oszacowania wolumenu zamówienia. 1 kwietnia 2016 roku Gmina Rewal zawarła umowę o współpracy, w ramach Zakupu Grupowego Energii Elektrycznej uprawniającą do przygotowania i przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na zakup energii elektrycznej oraz optymalizację dystrybucji energii elektrycznej w okresie od 1 lipca 2016 roku do 30 czerwca 2018 roku.

16 maja 2016 roku rozstrzygnięto przetarg na zakup energii elektrycznej w ramach Grupy Zakupowej Voltra. Uzyskane w postępowaniu przetargowym ceny jednostkowe za 1 kWh energii czynnej są niższe w stosunku do obowiązujących stawek o:

1. 0,0241 zł/kWh w przypadku taryfy C11o;
2. 0,0428 zł/kWh w przypadku taryfy C22 i pozostałych.

Ponadto, zredukowano do minimum moc umowną z nowym sprzedawcą energii elektrycznej. Gmina zawarła również umowę o współpracy w ramach Zakupu Grupowego Gazu uprawniającą do przygotowania i przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na dostawę paliwa gazowego oraz optymalizację dystrybucji w okresie od 1 lipca 2016 roku do 31 grudnia 2017 roku. Rozstrzygnięcie przetargu nastąpi 16 czerwca 2016 roku.

Tabela 34. Prognozowane efekty finansowe uzyskane z tytułu zbiorowego zakupu energii elektrycznej

	2016	2017	2018	2019
PKB		1,30%	1,80%	2,20%
inflacja		3,90%	4,00%	4,10%
wynagrodzenia		3,10%	3,10%	3,20%
Prognozowane wydatki na zakup energii elektrycznej	1 878 376	1 954 000	1 997 000	2 005 000
w tym zobowiązania	339 487	--	--	--
Prognozowane wydatki na zakup energii elektrycznej po wdrożeniu PPN	2 217 863	1 897 649	1 938 943	1 945 082
Oszczędność	0	56 351	58 057	59 918
NPV (3%)		159 484		

*szacowania wydatków w latach 2017-2019 dokonano w oparciu o metodologię opisaną w części III opracowania, z uwzględnieniem wartości wskaźników makroekonomicznych zgodnych z wytycznymi Ministra Finansów z dnia 17 maja 2016 roku.

Źródło: opracowanie własne.

Oszczędności jakie Gmina uzyska w wyniku wprowadzenia wspólnej procedury zakupowej dla energii elektrycznej zawarto w założeniach budżetu Gminy na 2016 rok.

Przedsięwzięcie 10. Ograniczenie wydatków na zakup materiałów i wyposażenia

Ograniczenie wydatków bieżących ponoszonych przez Gminę na zakup materiałów i wyposażenia wydaje się być szczególnie zasadne, biorąc pod uwagę fakt, że wpływają one na wysokość wskaźnika wyznaczającego maksymalny poziom obsługi zadłużenia, o którym mowa w art. 243 ustawy o finansach publicznych.

Tabela 35. Wydatki ponoszone na zakup materiałów w latach 2011-2015

paragraf 421	2011	2012	2013	2014	2015
Transport i łączność	25 275	23 279	25 628	102 402	308 151
Administracja publiczna	154 686	235 695	224 861	206 104	329 144
Oświata i wychowanie	64 363	154 642	114 882	114 519	89 449
Pomoc społeczna	8 217	11 239	8 802	5 112	4 711
Bezpieczeństwo publiczne	164 778	145 340	179 351	96 427	93 448
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	243 861	360 237	307 301	238 766	48 913
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	46 630	60 986	0	0	0
Kultura fizyczna	212 561	170 000	260 000	154 495	215 432
Pozostałe	161 967	169 498	361 096	281 862	172 985
WYDATKI RAZEM	1 082 337	1 330 916	1 481 921	1 199 686	1 262 234

Źródło: opracowanie własne.

Znaczące ograniczenie środków jakie przeznacza się na ten cel, pozwoli wygospodarować środki na zapłatę zobowiązań. Aby uzyskać oszczędności w tym obszarze Gmina w ramach działania naprawczego wdraża procedurę zakupu materiałów wg wspólnej procedury zamówień publicznych. Wspólnym zakupem objęto zarówno zakupy dla Urzędu Gminy jak i jednostek organizacyjnych prowadzonych przez Gminę, gdyż w większości zakupy dokonywane przez te jednostki finansowane są z budżetu Gminy.

Szacuje się, że przy zbiorowym zakupie materiałów można zaoszczędzić nawet 40% środków. Wynika to z faktu, iż zakupywanie większej ilości produktów pozwala na uzyskanie znacznie korzystniejszej ceny. W ramach działania naprawczego zakłada się ograniczenie wydatków ponoszonych na zakup materiałów do kwot jakie zaplanowano w budżecie roku 2016. Ponadto władze Gminy będą dążyć do ciągłego ograniczania wydatków w tym obszarze, czemu ma służyć weryfikacja zapotrzebowania wszystkich jednostek na materiały.

Szczegółowa weryfikacja poszczególnych pozycji budżetowych oraz zapotrzebowania jednostek na materiały pozwoliła określić kwoty jakie niezbędne są na pokrycie wydatków (w tym zobowiązań) w 2016 roku. Szacuje się, że w roku budżetowym na zakupy materiałów i wyposażenia przeznaczona zostanie kwota 855 711 zł, z czego 70,9 tys. zł stanowi zabezpieczenie środków na spłatę zobowiązań.

Tabela 36. Prognozowane efekty finansowe uzyskane z tytułu ograniczenia wydatków na zakup materiałów i wyposażenia

	2016	2017	2018	2019
PKB		1,30%	1,80%	2,20%
inflacja		3,90%	4,00%	4,10%
wynagrodzenia		3,10%	3,10%	3,20%
Prognozowane wydatki na zakup materiałów	784 751	952 000	994 000	1 008 000
w tym zobowiązania	70 960	--	--	--
Prognozowane wydatki na zakup materiałów po wdrożeniu PPN	855 711	834 287	873 374	884 010
Oszczędność	0	117 713	120 626	123 990
NPV (3%)		331 509		

*szacowania wydatków w latach 2017-2019 dokonano w oparciu o metodologię opisaną w części III opracowania, z uwzględnieniem wartości wskaźników makroekonomicznych zgodnych z wytycznymi Ministra Finansów z dnia 17 maja 2016 roku.

Źródło: opracowanie własne.

Przedsięwzięcie 11. Ograniczenie wydatków na zakup usług zewnętrznych

Wydatki ponoszone na zakup usług zewnętrznych stanowią istotne znaczenie w strukturze wydatków Gminy. Wydatki te obejmują m.in. usługi drukarskie, reklamowe, pralnicze transportowe, komunalne i mieszkaniowe itp. Ograniczenie tych wydatków jest istotne z punktu widzenia kształtowania się wskaźnika z art. 243 ustawy o finansach publicznych.

Tabela 37. Wydatki ponoszone na zakup usług zewnętrznych w latach 2011-2015

paragraf 430	2011	2012	2013	2014	2015
Turystyka	1 178 253	1 068 962	451 757	652 560	241 185
Administracja publiczna	782 966	467 994	585 424	1 310 696	629 125
Oświata i wychowanie	343 489	332 583	293 691	325 590	413 281
Pomoc społeczna	25 628	22 523	30 190	24 020	26 240
Bezpieczeństwo publiczne	486 697	492 099	690 019	550 588	782 569
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 371 727	553 072	4 149 946	4 175 680	3 917 743
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	121 044	124 771	0	50 000	0
Kultura fizyczna	80 489	266 067	300 646	202 747	65 194
Pozostałe	659 463	895 409	872 676	1 880 246	1 316 671
WYDATKI RAZEM	5 049 756	4 223 481	7 374 350	9 172 127	7 392 010

Źródło: opracowanie własne.

W 2015 roku na zakup usług zewnętrznych w Gminie przeznaczono ponad 7 mln zł. Najwięcej środków pochłania gospodarka komunalna oraz administracja publiczna. Biorąc pod uwagę sytuację Gminy, w ramach działań naprawczych zakłada się znaczne ograniczenie tych wydatków poprzez m.in. renegocjowanie umów w celu uzyskania lepszych warunków płatności, ograniczenie wydatków na zakup materiałów dydaktycznych, turystycznych itp.

Szczegółowa weryfikacja poszczególnych pozycji oraz zapotrzebowania pozwoliła skorygować przyjęte wartości i ograniczyć środki jakie przeznacza się na ten cel. Szacuje się, że w 2016 roku na zakupy usług zewnętrznych przeznaczona zostanie kwota 16,3 mln zł, z czego 12,6 mln zł stanowi zabezpieczenie środków na spłatę zobowiązań (w tym wymagalnych). Zakłada się ograniczenie wydatków przeznaczanych na zakup usług zewnętrznych na poziomie co najmniej 10%.

Tabela 38. Prognozowane efekty finansowe uzyskane z tytułu ograniczenia wydatków na zakup usług zewnętrznych

	2016	2017	2018	2019
PKB		1,30%	1,80%	2,20%
inflacja		3,90%	4,00%	4,10%
wynagrodzenia		3,10%	3,10%	3,20%
Prognozowane wydatki na zakup usług zewnętrznych	3 617 730	5 030 000	5 392 000	5 272 000
w tym zobowiązania	12 693 228	--	--	--
Prognozowane wydatki na zakup usług zewnętrznych po wdrożeniu PPN	16 310 958	4 668 227	5 021 273	4 890 933
Oszczędność	0	361 773	370 727	381 067
NPV (3%)		1 018 847		

*szacowania wydatków w latach 2017-2019 dokonano w oparciu o metodologię opisaną w części III opracowania, z uwzględnieniem wartości wskaźników makroekonomicznych zgodnych z wytycznymi Ministra Finansów z dnia 17 maja 2016 roku.

Przedsięwzięcie 12. Ograniczenie wydatków na zakup usług remontowych i modernizacje

Podobnie jak w przypadku ograniczenia wydatków na zakup materiałów i wyposażenia oraz usług zewnętrznych, środki jakie przeznacza się na zakup usług remontowych zostaną ograniczone do niezbędnego minimum. Zakłada się, że w okresie realizacji programu postępowania naprawczego wydatki te ograniczone zostaną co najmniej o 20%.

Tabela 39. Wydatki ponoszone na zakup usług remontowych w latach 2011-2015

paragraf 427	2011	2012	2013	2014	2015
Transport i łączność	144 751	273 942	375 106	390 987	317 537
Administracja publiczna	23 733	27 993	58 384	25 603	16 779
Oświata i wychowanie	17 687	54 009	52 503	54 394	36 296
Ochrona zdrowia	151 040	28 185	9 007	4 110	3 940
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	149 913	60 011	205 863	198 086	338 700
Pozostałe	87 850	104 939	40 672	80 102	111 333
WYDATKI RAZEM	574 976	549 078	741 536	753 283	824 583

Źródło: opracowanie własne.

Na przestrzeni lat widoczny jest znaczący wzrost wydatków na zakup usług remontowych. W związku z trudną sytuacją finansową Gminy, niezbędne będzie ograniczenie ich do minimum potrzebnego dla zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańców. Kwota jaką zabezpiecza się na ten cel w budżecie na rok 2016 to 1 084 889 zł, z czego 367 616 zł stanowi zabezpieczenie zobowiązań Gminy.

Tabela 40. Prognozowane efekty finansowe uzyskane z tytułu ograniczenia wydatków na zakup usług remontowych

	2016	2017	2018	2019
PKB		1,30%	1,80%	2,20%
inflacja		3,90%	4,00%	4,10%
wynagrodzenia		3,10%	3,10%	3,20%
Prognozowane wydatki na remonty i modernizacje	717 273	754 000	774 000	783 000
w tym zobowiązania	367 616	--	--	--
Prognozowane wydatki na remonty i modernizacje po wdrożeniu PPN	1 084 889	610 545	626 995	631 895
Oszczędność	0	143 455	147 005	151 105
NPV (3%)		404 006		

*szacowania wydatków w latach 2017-2019 dokonano w oparciu o metodologię opisaną w części III opracowania, z uwzględnieniem wartości wskaźników makroekonomicznych zgodnych z wytycznymi Ministra Finansów z dnia 17 maja 2016 roku.

Źródło: opracowanie własne.

HARMONOGRAM WDRAŻANIA DZIAŁAŃ NAPRAWCZYCH

Zgodnie z art. 240a ust. 3 pkt. 2 ustawy o finansach publicznych, harmonogram prezentuje szacunkowy czas wprowadzenia i obowiązywania przyjętych działań naprawczych.

Tabela 41. Harmonogram realizacji działań naprawczych

Lp.	Opis	Rozpoczęcie	Zakończenie
1	Maksymalizacja dochodów z podatku od nieruchomości	październik 2015	--
2	Maksymalizacja wpływów z tytułu dzierżaw	styczeń 2016	--
3	Reorganizacja struktury Urzędu Gminy	styczeń 2016	grudzień 2016
4	Zamrożenie wynagrodzeń pracowników administracyjnych	z dniem uchwalenia PPN	z dniem zakończenia obowiązywania PPN
5	Ograniczenie kosztów administracyjnych w Urzędzie	od stycznia 2016	--
6	Optymalizacja wydatków w oświacie	lipiec/sierpień 2016	
7	Zamrożenie wynagrodzeń pracowników pomocy społecznej	z dniem uchwalenia PPN	z dniem zakończenia obowiązywania PPN
8	Zaostrzenie polityki wydatkowej w gminnych instytucjach kultury	styczeń 2016	--
9	Zbiorowy zakup energii elektrycznej	czerwiec/lipiec 2016	--
10	Ograniczenie wydatków na zakup materiałów i wyposażenia	z dniem uchwalenia PPN	z dniem zakończenia obowiązywania PPN
11	Ograniczenie wydatków na zakup usług zewnętrznych	z dniem uchwalenia PPN	z dniem zakończenia obowiązywania PPN
12	Ograniczenie wydatków na zakup usług remontowych i modernizacje	z dniem uchwalenia PPN	z dniem zakończenia obowiązywania PPN

Źródło: opracowanie własne.

Osiągnięcie efektów finansowych, w przypadku zaplanowanych działań naprawczych, wymaga natychmiastowego wdrożenia jak również realizowania przez cały okres obowiązywania programu naprawczego. Realizację wszystkich działań naprawczych zaplanowano do końca obowiązywania programu postępowania naprawczego, a większość z nich realizowana będzie również po okresie obowiązywania programu.

Przyjęto umownie, że realizacja takich przedsięwzięć jak m.in. ograniczenie wydatków na zakup usług zewnętrznych czy materiałów rozpocznie się z dniem uchwalenia programu postępowania naprawczego. W zasadzie władze Gminy na bieżąco weryfikują zapotrzebowanie na tego typu usługi, ograniczając wydatki do niezbędnego minimum.

CZĘŚĆ III. EFEKTY DZIAŁAŃ NAPRAWCZYCH

W ramach programu postępowania naprawczego wskazano szereg działań, których realizacja ma przyczynić się do poprawy kondycji finansowej Gminy. Większość działań z reguły skupia się na ograniczeniu wydatków bieżących ponoszonych przez Gminę. Realizacja programu postępowania naprawczego ma za zadanie usunąć zagrożenie w realizacji zadań publicznych oraz umożliwić uchwalenie wieloletniej prognozy finansowej i budżetu zgodnie z zasadami określonymi w art. 242-244 ustawy o finansach publicznych na 2016 rok.

Po stronie dochodowej, obok maksymalizacji dochodów z podatku od nieruchomości oraz windykacji należności zakłada się maksymalizację wpływów z tytułu dzierżaw. Wpływy mają zostać zapewnione poprzez realizowanie szeroko zakrojonej polityki wydzierżawiania zasobu oraz przeznaczenia nowych powierzchni na wynajem.

Tabela 42. Podsumowanie efektów finansowych działań naprawczych po stronie wydatków

	2017	2018	2019
PKB	1,30%	1,80%	2,20%
inflacja	3,90%	4,00%	4,10%
wynagrodzenia	3,10%	3,10%	3,20%
<i>reorganizacja struktury Urzędu</i>	722 600	744 473	768 341
<i>zamrożenie wynagrodzeń pracowników administracji publicznej</i>	0	127 527	124 659
<i>ograniczenie kosztów administracyjnych</i>	96 700	99 627	102 821
<i>optymalizacja wydatków w oświacie</i>	175 346	180 654	186 445
<i>zamrożenie wynagrodzeń pracowników pomocy społecznej</i>	19 000	33 000	44 000
<i>zaostrzenie polityki wydatkowej w gminnych instytucjach kultury</i>	82 728	84 776	87 140
<i>zbiorowy zakup energii elektrycznej</i>	56 351	58 057	59 918
<i>ograniczenie wydatków na zakup materiałów i wyposażenia</i>	117 713	120 626	123 990
<i>ograniczenie wydatków na zakup usług zewnętrznych</i>	361 773	370 727	381 067
<i>ograniczenie wydatków na zakup usług remontowych</i>	143 455	147 005	151 105
OSZCZĘDNOŚĆ	1 775 666	1 966 472	2 029 487

Źródło: opracowanie własne.

Po stronie wydatkowej, największe oszczędności przewiduje się do uzyskania w wyniku reorganizacji struktury Urzędu Gminy. W ramach działań oszczędnościowych w administracji przewiduje się uzyskać oszczędności w kwocie blisko 800 tys. zł. Istotne znaczenie odgrywać będzie również ograniczenie wydatków na zakup materiałów i usług zewnętrznych, które znacząco determinują poziom ponoszonych przez Gminę wydatków bieżących.

Przedstawione w niniejszym programie postępowania naprawczego rozwiązania administracyjno-organizacyjne znajdują swoje odzwierciedlenie w zaproponowanym przez władze Gminy budżecie na rok 2016. Obok efektów finansowych przed-

stawionych działań naprawczych, budżet uwzględni również efekty finansowe innych działań (m.in. określonych w poprzednim programie naprawczym), które mają przyczynić się do uzyskania oszczędności.

DOCHODY

Dochody budżetowe Gminy Rewal na 2016 rok zaplanowano ze szczególną ostrożnością, w zakresie potwierdzonych danych i informacji. Strona dochodowa budżetu Gminy Rewal nie uwzględnia wpływów, których uzyskanie ma charakter incydentalny i nieregularny. Założenia bazują na informacjach o źródłach dochodów powtarzalnych i stałych.

Tabela 43. Planowane dochody budżetowe Gminy Rewal na rok 2016

	BUDŻET RIO	projekt 2016	Zmiana
DOCHODY OGÓŁEM	52 185 000	61 769 092	+9 584 092
Dochody bieżące	42 115 000	45 649 922	+3 534 922
Podatki i opłaty lokalne	26 237 897	27 254 851	+1 016 954
Udział w podatkach centralnych	4 048 571	4 048 571	0
Subwencje	4 001 255	4 001 255	0
Dotacje	1 312 892	2 743 133	+1 430 241
Pozostałe	6 514 385	7 602 112	+1 087 727
Dochody majątkowe	10 070 000	16 119 170	+6 049 170
Dochody z majątku	10 070 000	16 070 000	+6 000 000
Dotacje na inwestycje	0	49 170	+49 170

Zródło: opracowanie własne.

W programie postępowania naprawczego Gminy Rewal stanowiącego załącznik do uchwały Nr XX/89/15 Rady Gminy Rewal z dnia 3 listopada 2015 roku wskazano szereg działań zmierzających do zwiększenia wpływów Gminy z tytułu podatków i opłat lokalnych. Głównym założeniem wskazanych rozwiązań było zastosowanie maksymalnych stawek podatkowych.

Wpływy z podatku od nieruchomości na 2016 rok zaplanowano na poziomie 16,3 mln zł. Taki efekt finansowy ma zostać osiągnięty dzięki podwyższonym stawkom podatku. Co więcej, Gmina realizuje plan kontroli podatków, w związku z tym każde dodatkowe wpływy uzyskane w wyniku wyegzekwowania należności Gminy wpłyną na poprawę sytuacji finansowej.

Na poziomie 16 000 000 zł zaplanowano wpływy ze sprzedaży mienia. W uchwale Składu Orzekającego RIO w Szczecinie z dnia 17 lipca 2015 roku w sprawie wyrażenia opinii o programie postępowania naprawczego wskazano, że niewykonanie zaplanowanych dochodów ze sprzedaży mienia może negatywnie wpływać na zachowanie wymogów przepisu art. 243 ustawy o finansach publicznych.

Zasób nieruchomości Gminy Rewal, który może stać się przedmiotem sprzedaży jest bardzo duży. Pomijając nieruchomości, które objęte są hipoteką, wartość pozostałych nieruchomości kształtuje się na poziomie ponad 100 mln zł. Realizacja planu sprzedaży mienia w poprzednich latach kształtowała się na wysokim poziomie. Zarówno w roku 2014 jak i 2015 sprzedaż mienia wykonano na poziomie wyższym niż zakładał to plan.

Uwzględniając ryzyko jakie towarzyszy niewykonaniu dochodów ze sprzedaży mienia oraz informacje o wykonaniu planu w latach poprzednich, w roku 2016

dochody zaplanowano na realnym, możliwym do uzyskania poziomie. W stosunku do planu dochodów ze sprzedaży mienia przyjętym w budżecie ustalonym przez RIO w Szczecinie, sprzedaż mienia zaplanowano na poziomie wyższym o 6 mln zł.

Należy przy tym zaznaczyć, że władze Gminy podejmują działania w celu intensyfikacji planu sprzedaży majątku, który ma przyczynić się do przyśpieszenia spłaty zobowiązań wobec wierzycieli. W 2016 roku do sprzedaży przeznaczono nieruchomości o łącznej wartości 19,6 mln zł.

Tabela 44. Wykaz nieruchomości przeznaczonych do sprzedaży w 2016 roku

Lp.	Położenie	Nr działki	Powierzchnia m ²	Cena wywoławcza brutto w zł
1.	Niechorze	507/3	1 031	520 000,00
2.	Niechorze	505/3	779	470 000,00
3.	Pobierowo	1026/5	1 225	450 000,00
4.	Niechorze	506/3 507/1	616	350 000,00
5.	Niechorze	507/5	638	340 000,00
6.	Pobierowo	483/5	786	290 000,00
7.	Niechorze	267/2	248	98 000,00
8.	Pobierowo	1078	21 378	16 000 000,00
9.	Śliwin	554/44	742	74 200,00
10.	Śliwin	554/46	366	36 600,00
11.	Śliwin	554/47	229	22 900,00
12.	Śliwin	554/48	229	22 900,00
13.	Śliwin	554/49	230	23 000,00
14.	Śliwin	554/50	342	34 200,00
15.	Śliwin	554/52	283	28 300,00
16.	Śliwin	554/54	343	34 300,00
17.	Śliwin	554/55	232	23 200,00
18.	Śliwin	554/56	232	23 200,00
19.	Śliwin	554/57	232	23 200,00
20.	Śliwin	554/58	310	31 000,00
21.	Niechorze	506/1	736	368 000,00
22.	Niechorze	507/4	685	342 500,00
RAZEM				19 605 500,00

Zródło: opracowanie własne.

W odniesieniu do nieruchomości wykazanych w pozycjach 1-7 w tabeli, rozstrzygnięcie przetargu ogłoszono na dzień 10 czerwca 2016 roku. Rozstrzygnięcie przetargu na sprzedaż nieruchomości wykazanej w pozycji 8, zaplanowano na 17 czerwca 2016 roku. Do końca roku 2016, planuje się przeprowadzenie przetargów na zbycie pozostałych nieruchomości wymienionych w terminach 16 września 2016 roku oraz 2 i 9 grudnia 2016 roku.

W stosunku do nieruchomości wykazanych w pozycjach 9-20 przygotowano projekt uchwały, który przekazano pod obrady na sesję Rady Gminy Rewal w maju 2016 roku. Uchwałą Nr XXVII/127/16 Rady Gminy Rewal z dnia 29 lutego 2016 roku przeznaczono do sprzedaży nieruchomości wykazane w pozycji 20 i 21 tabeli. Ponadto, przygotowywane do sprzedaży są nieruchomości przewidziane w MPZP,

położone na terenach byłej jednostki wojskowej w Pobierowie obejmującej powierzchnię 30 ha. Na terenie zostaną wydzielone nieruchomości o powierzchniach 2 000 m² i 10 000 m². **Pewny dochód ze sprzedaży mienia w 2016 roku stanowią kwoty, wynikające ze sprzedaży nieruchomości w systemie ratalnym w wysokości 3 mln zł.**

W dochodach bieżących Gminy w 2016 roku uwzględniono również wpływy z dywidendy na poziomie 1 005 061,84 zł (na podstawie uchwały Zwyczajnego Zgromadzenia Wspólników Spółki Wodociągi Rewal Sp. z o.o. w Pobierowie z dnia 23 maja 2016 roku).

WYDATKI

Wydatki budżetowe Gminy Rewal na rok 2016 stanowią zestawienie niezbędnych kwot, które zapewnią władzom Gminy realizację zadań publicznych, powiększone o kwoty zobowiązań (wykazanych w sprawozdaniu po I kwartale 2016 roku). Plan wydatków uwzględnia efekty finansowe działań podejmowanych w latach poprzednich, jak również uwzględnia efekty rozwiązań opisanych w niniejszym dokumencie.

Tabela 45. Planowane wydatki budżetowe Gminy Rewal na rok 2016

	BUDŻET RIO	projekt 2016	zmiana
WYDATKI OGÓŁEM	30 285 000	64 199 389	+33 914 389
Wydatki bieżące	30 285 000	57 410 445	+27 125 445
Wynagrodzenia i pochodne	7 349 656	9 463 174	+2 113 518
Pozostałe bieżące	16 163 676	39 885 605	+23 721 929
Obsługa długu	6 771 668	8 061 667	+1 289 999
Poręczenia i gwarancje	0	0	0
Wydatki majątkowe	0	6 788 943	+6 788 943

Źródło: opracowanie własne.

Dla zapewnienia właściwej realizacji zadań Gminy w 2016 roku, zabezpieczenia środków na spłatę wszystkich zobowiązań oraz odsetek, budżet Gminy po stronie wydatkowej zaplanowano na poziomie 64 199 389 zł. Na poziomie 57 410 445 zł zaplanowano wydatki bieżące, na które składają się:

1. **środki stanowiące zabezpieczenie właściwej realizacji zadań bieżących Gminy w 2016 roku – 27 496 708 zł;**
2. środki stanowiące zabezpieczenie spłaty zobowiązań Gminy (w tym kwot wymagalnych, bez odsetek) – 21 852 071 zł;
3. odsetki – 8 061 667 zł.

Dotychczas, w ramach działań oszczędnościowych władze Gminy podejmowały szereg czynności, które miały przyczynić się do uzyskania oszczędności. Wśród najważniejszych działań jakie podjęto dotychczas wskazać należy m.in.:

- obniżenie wynagrodzenia Wójta Gminy Rewal;
- obniżenie diet dla radnych i sołtysów;
- ograniczenie kosztów funkcjonowania oświaty i administracji;
- zlikwidowanie przedszkola w Niechorzu;
- wyłączanie oświetlenia ulicznego w okresie pozasezonowym;
- ograniczenie inwestycji itp.

Niejednokrotnie Gmina podejmowała szereg czynności, które w mniejszym lub większym stopniu przyczyniły się do obniżenia ponoszonych wydatków. Niestety efekt finansowy podejmowanych działań jest niewidoczny, wszystkie oszczędności przeznaczane są na spłatę zobowiązań, co i tak nie jest wystarczające i doprowadza do sytuacji „rolowania” zobowiązań i dalszego ich wzrostu.

Gmina Rewal w związku z trudną sytuacją finansową nie zamierza realizować w roku budżetowym i latach kolejnych kompleksowych inwestycji. W budżecie na rok 2016 wydatki majątkowe zaplanowano na poziomie 6 788 943 zł. W kwocie 2 300 918 zł zaplanowano spłatę zobowiązań Gminy wobec dotychczasowych wierzycieli. Pozostałą kwotę zabezpieczono na spłatę pozostałych zobowiązań, które wg podpisanych umów i porozumień przypadają do spłaty w roku 2016.

Tabela 46. Zestawienie zobowiązań Gminy z tytułu zrealizowanych inwestycji przypadające do spłaty w 2016 roku

Inwestycja	Kwota zobowiązania na 2016 rok
Rewitalizacja zabytkowej linii Nadmorskiej Kolei Wąskotorowej	786 111,40
Budowa pomostu spacerowo cumowniczego w Pobierowie	615 000,00
Przebudowa drogi gminnej ul. Władysława Łokietka w Rewalu	5 310 402,69
Spłata leasingu urządzenia wielofunkcyjnego	50 029,09
Zagospodarowanie turystyczne jeziora Liwia Łuża	27 400,00
RAZEM	6 788 943,18

Źródło: opracowanie własne.

W tabeli poniżej zestawiono planowane kwoty wydatków Gminy Rewal na rok 2016, z podziałem na wydatki bieżące wynikające z planu (te które mają zapewnić bieżące funkcjonowanie i realizację zadań) wraz z kwotami, które stanowią zobowiązania. Poziom szczegółowości tabeli przedstawiono w układzie:

1. dział klasyfikacji budżetowej:
 - wydatki bieżące
 - wydatki majątkowe.

Zaplanowane kwoty wydatków bieżących uwzględniają efekty finansowe realizowanych działań naprawczych. Znaczne kwoty obejmują środki przeznaczone na spłatę odsetek oraz koszty obsługi zadłużenia. W każdym z działów klasyfikacji budżetowej, obok podstawowych założeń związanych z omówionymi przedsięwzięciami, w planie uwzględniono inne zmniejszenia kwot, które dostosowano do wykonania z roku poprzedniego lub które są pochodną bieżących działań oszczędnościowych realizowanych przez władze Gminy.

Przedstawiony projekt budżetu ma charakter rzeczywisty. Po stronie dochodowej uwzględnia wartości realne do uzyskania, po stronie wydatkowej określa niezbędne kwoty, które mają zapewnić właściwą realizację zadań publicznych. Znaczne obciążenie budżetu Gminy stanowią zobowiązania, które Gmina zmuszona jest uregulować w 2016 roku.

Tabela 47. Szczegółowe zestawienie planowanych wartości wydatków na rok 2016

		Plan wydatków	Zobowiązania	w tym zobowiązania wymagalne	
				z lat ubiegłych	bieżące
10	WB	16 290	3 054	0	3 054
	WM		0	0	0
50	WB	19 775	61 573	61 573	0
	WM		0	0	0
600	WB	1 385 011	216 079	184 318	23 752
	WM	6 738 914	2 300 918	2 200 918	100 000
630	WB	110 020	2 220	2 160	0
	WM				
700	WB	1 241 625	383 822	131 923	122 294
	WM	0	0	0	0
710	WB	141 000	0	0	0
	WM	0	0	0	0
750	WB	12 317 574	6 947 501	2 544 638	373 289
	WM	0	0	0	0
751	WB	8 836	0	0	0
	WM	0	0	0	0
754	WB	1 698 859	243 153	113 361	93 935
	WM	0	0	0	0
757	WB	8 061 667	7 182 964	0	21 834
	WM	0			
758	WB	3 824 697	2 746 481	180 195	641 571
	WM	0	0	0	0
801	WB	8 434 890	2 428 752	1 421 409	328 834
	WM	0			
851	WB	818 885	29 674	4 585	13 834
	WM	0			
852	WB	3 251 722	13 369	0	108
	WM	0			
854	WB	353 213	8 965	0	
	WM	0			
900	WB	13 698 356	8 599 515	7 921 867	638 230
	WM	50 029		0	
921	WB	710 327	0	0	0
	WM	0			
926	WB	1 317 699	167 915	53 591	87 368
	WM	0			
SUMA	WB	57 410 445	29 035 035	12 619 618	2 348 105
	WM	6 788 943	2 300 918	2 200 918	100 000
WYDATKI		64 199 389	31 335 953	14 820 536	2 448 105

Źródło: opracowanie własne.

PŁYNNOŚĆ FINANSOWA GMINY REWAL

Wnioski płynące z przedstawionej analizy stanu finansów Gminy, a przede wszystkim informacja o kwotach przypadających do spłaty w roku 2016 rat kapitałowych i zobowiązań wskazują wprost, że Gmina Rewal nie będzie w stanie

samodzielnie uregulować posiadanych zobowiązań. Ten fakt znacząco zagraża płynności finansowej Gminy i właściwej realizacji zadań publicznych.

W tabeli poniżej przedstawiono projekcję przepływów finansowych Gminy Rewal dla 2016 roku z uwzględnieniem planowanych kwot dochodów i wydatków. Z projekcji wynika, że konieczność spłaty w 2016 roku zobowiązań na kwotę blisko 99,5 mln zł powoduje ogromną zapaść finansową Gminy.

Tabela 48. Projekcja finansowa dla Gminy Rewal uwzględniająca założenia budżetu na 2016 rok

	2016
(I) Dochody ogółem	61 769 092
Dochody bieżące	45 649 922
Dochody majątkowe	16 119 170
(II) Wydatki ogółem	64 199 389
Wydatki bieżące (w tym):	57 410 445
obsługa długu	8 061 667
związane z funkcjonowaniem organów JST	12 172 535
wynagrodzenia i pochodne	9 463 174
Wydatki majątkowe:	6 788 943
(III) Wynik finansowy [I-II]	-2 430 297
(IV) Obsługa zadłużenia	99 531 855
(V) Środki budżetowe na inwestycje [III-IV bez inwest]	-95 173 209
(VI) Inwestycje	6 788 943
(VII) Wolne środki po inwestycjach	-101 962 152
(VIII) Otrzymane kredyty, pożyczki, obligacje	0
(IX) Nadwyżka z lat ubiegłych, w tym:	0
(X) Inne przychody, w tym:	0
(XI) Rozchody (inne)	0
(XI) PRZEPIŁYWY FINANSOWE	-101 962 152

Zródło: opracowanie własne.

Próbie uzyskania środków zewnętrznych na spłatę zobowiązań, Gmina podejmuje od 2014 roku, a negatywny skutek z tym związany powoduje, że z roku na rok zobowiązania wzrastają, a kwota brakujących środków finansowych zwiększa się. Z projekcji wynika, że w 2016 roku Gminie braknie ponad 99,5 mln zł na uregulowanie zobowiązań, szczególnie tych wynikających z zawartych umów kredytowych i pożyczkowych.

Problem braku płynności finansowej Gminy wynika przede wszystkim z zawartych umów kredytowych i pożyczkowych oraz konieczności zapłaty zobowiązań (w tym wymagalnych). Jak wskazano na etapie analizy w 2016 roku z tytułu zawartych kredytów i pożyczek do spłaty przypada blisko 99,5 mln zł rat kapitałowych. Pod względem kształtowania się wskaźnika obsługi zadłużenia relacja w roku 2016 kształtuje się na następującym poziomie:

- wskaźnik faktycznej obsługi zadłużenia – 174,19%
- wskaźnik maksymalnej obsługi zadłużenia – 24,99%.

Ograniczenie się do działań naprawczych bez pozyskania finansowania zewnętrznego nie zapewni spełnienia wskaźników w okresie obowiązywania programu naprawczego oraz zwłaszcza płynności finansowej Gminy. Dla zachowania ustawowych wskaźników zadłużenia oraz płynności finansowej Gminy

niezbędna jest zmiana poziomu kosztów obsługi zadłużenia Gminy w roku 2016, która możliwa jest tylko poprzez restrukturyzację zadłużenia.

POŻYCZKA Z BUDŻETU PAŃSTWA

Wykazano, że na 124 mln zł zadłużenia Gminy z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek, 71,8 mln zł stanowi zadłużenie w instytucjach spoza sektora finansowego. Zawieranie umów z tymi instytucjami znacząco zwiększa koszty obsługi zadłużenia. Ponadto w 2016 roku do spłaty przypada 99,5 mln zł rat kapitałowych. W celu uzdrowienia sytuacji finansowej Gminy, w ramach programu postępowania naprawczego Gmina Rewal będzie starać się o uzyskanie pożyczki z budżetu państwa.

Zgodnie z art. 224 ust. 1 ustawy o finansach publicznych, jednostce samorządu terytorialnego może być udzielona pożyczka z budżetu państwa, jeżeli:

1. jednostka samorządu terytorialnego realizuje postępowanie naprawcze lub przystępuje do jego realizacji oraz
2. z analizy programu postępowania naprawczego wynika, że w stopniu wysoce prawdopodobnym:
 - 1) nastąpi poprawa sytuacji finansowej tej jednostki oraz skuteczności w wykonywaniu jej ustawowych zadań,
 - 2) zachowane zostaną zasady określone w art. 242-244, na koniec roku, w którym upływa termin spłaty pożyczki,
 - 3) zapewniona zostanie spłata pożyczki wraz z odsetkami.

Zakłada się, że Gmina będzie ubiegać się o pożyczkę z budżetu państwa, w wysokości która zapewni Gminie spłatę wszystkich zobowiązań wobec banków oraz instytucji spoza sektora finansowego w 2016 roku oraz zapewni pokrycie deficytu budżetowego.

Podstawowym założeniem związanym ze spłatą pożyczki z budżetu państwa jest maksymalne wykorzystanie posiadanego potencjału na spłatę (dostosowaną do możliwości finansowych), przy minimalizacji wydatków inwestycyjnych. Gmina będzie dążyć do skrócenia okresu spłaty pożyczki, a każde dodatkowe oszczędności lub wpływy, których nie uwzględniono w prognozach będzie przeznaczać na spłatę zobowiązań.

W tabeli poniżej wskazano proponowany harmonogram spłaty pożyczki z budżetu państwa. Spłatę pożyczki zaplanowano, przy założeniu całkowitego ograniczenia ponoszonych wydatków inwestycyjnych. Jak wskazano wcześniej w 2016 roku na wydatki inwestycyjne zaplanowano kwotę 6,78 mln zł, ale nie wynika ona z realizacji nowych inwestycji, a konieczności spłaty powstałych zobowiązań w związku z realizacją ich w latach poprzednich.

Spłatę pożyczki zaplanowano do 2022 roku. Zrezygnowano całkowicie z wydatków inwestycyjnych, a także uwzględniono nowe dane makroekonomiczne stanowiące podstawę prognozy wartości dochodów i wydatków (wg wytycznych Ministra Finansów z maja 2016 roku). W tabeli poniżej przedstawiono proponowany harmonogram spłaty pożyczki oraz projekcję płynności finansowej Gminy Rewal z uwzględnieniem spłaty posiadanych zobowiązań jak i pożyczki z budżetu państwa. Oprocentowanie pożyczki z budżetu państwa przyjęto na poziomie 3%. Tak niski poziom oprocentowania w stosunku do obecnych kosztów obsługi zadłużenia wpłynie znacząco na obniżenie wydatków bieżących, a co za tym idzie zwiększy generowaną przez Gminę nadwyżkę operacyjną.

Z tabeli wynika, że całość dochodów jaka zostanie wygenerowana w 2016 roku zostanie przeznaczona na pokrycie wydatków. Uzyskanie pożyczki z budżetu państwa i jej spłata w latach 2016-2022 będzie powodowała niezachowanie relacji z art. 243 ustawy o finansach publicznych do 2021 roku.

Pożyczkę z budżetu państwa planuje się pozyskać w wysokości 101 962 152,02 zł z przeznaczeniem na:

- 1. pokrycie planowanego deficytu w wysokości 2 430 296,57 zł;**
- 2. spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań (przypadających do spłaty w 2016 roku) w wysokości 95 531 855,45 zł.**

Tabela 49. Planowany harmonogram spłaty pożyczki z budżetu państwa

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
zobowiązania historyczne							
Transze							
Splata	99 531 855	10 836 806	6 984 739	1 869 210	1 906 959	1 737 715	1 702 196
Odsetki (6%)	8 061 667	1 549 490	836 627	482 467	351 419	193 684	68 088
Prowizje							
Stan na koniec roku	25 037 626	14 200 819	7 216 081	5 346 871	3 439 911	1 702 196	
Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
pożyczka z budżetu państwa							
Transze	101 962 152						
Splata pożyczki		9 421 957	13 886 226	20 718 110	21 989 051	22 914 847	13 031 962
Odsetki (3%)		3 058 865	2 776 206	2 359 619	1 738 076	1 078 404	390 956
Prowizje							
Stan na koniec roku	101 962 152	92 540 196	78 653 969	57 935 860	35 946 809	13 031 962	-

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 50. Projekcja finansowania Gminy Rewal z uwzględnieniem pożyczki z budżetu państwa

L.p.	Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1	Dochody ogółem	61 769 092	51 440 899	52 026 468	53 279 471	53 924 099	54 250 766	55 439 444
1.1	Dochody bieżące	45 649 922	43 440 899	44 026 468	45 279 471	45 924 099	46 250 766	47 439 444
1.1.3	podatki i opłaty	27 254 851	27 904 899	28 171 468	28 683 471	28 944 099	28 959 766	29 725 444
1.1.3.1	z podatku od nieruchomości	16 283 728	16 793 514	17 356 957	17 972 945	18 513 355	18 551 000	18 894 000
1.2	Dochody majątkowe, w tym	16 119 170	8 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000
1.2.1	ze sprzedaży majątku	16 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000
2	Wydatki ogółem	64 199 389	31 182 136	31 155 503	30 692 151	30 028 089	29 598 204	29 220 632
2.1	Wydatki bieżące, w tym:	57 410 445	31 182 136	31 155 503	30 692 151	30 028 089	29 598 204	29 220 632
2.1.3	wydatki na obsługę długu, w tym:	8 061 667	4 608 355	3 612 833	2 842 086	2 089 495	1 272 088	459 044
2.2	Wydatki majątkowe	6 788 943	0	0	0	0	0	0
3	Wynik budżetu	-2 430 297	20 258 763	20 870 965	22 587 320	23 896 010	24 652 562	26 218 812
4	Przychody budżetu	101 962 152	0	0	0	0	0	0
4.1	Nadwyżka budżetowa z lat ubiegłych	0	0	0	0	0	0	0
4.3	Kredyty, pożyczki, emisja papierów wartościowych	101 962 152	0	0	0	0	0	0
5	Rozchody budżetu	99 531 855	20 258 763	20 870 965	22 587 320	23 896 010	24 652 562	14 734 158
5.1	Spląty rat kapitałowych kredytów i pożyczek oraz wykup papierów wartościowych	99 531 855	20 258 763	20 870 965	22 587 320	23 896 010	24 652 562	14 734 158
6	Kwota długu	126 999 778	106 741 015	85 870 050	63 282 730	39 386 720	14 734 158	0
8.1	Różnica między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi	-11 760 524	12 258 763	12 870 965	14 587 320	15 896 010	16 652 562	18 218 812
8.2	Różnica między dochodami bieżącymi, skorygowanymi o środki, a wydatkami bieżącymi, pomniejszonymi o wydatki	-11 760 524	12 258 763	12 870 965	14 587 320	15 896 010	16 652 562	18 218 812
9.4	Wskaźnik planowanej łącznej kwoty spłaty zobowiązań, o której mowa w art. 243 ust. 1 ustawy, do dochodów, po uwzględnieniu zobowiązań związku współtworzonego przez jednostkę samorządu terytorialnego oraz po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń przypadających na dany rok	174,19%	48,34%	47,06%	47,73%	48,19%	47,79%	27,41%

9.5	Wskaźnik dochodów bieżących powiększonych o dochody ze sprzedaży majątku oraz pomniejszonych o wydatki bieżące, do dochodów budżetu, ustalony dla danego roku (wskaźnik jednoroczny)	6,86%	39,38%	40,12%	42,39%	44,31%	45,44%	47,29%
9.6	Dopuszczalny wskaźnik spłaty zobowiązań określony w art. 243 ustawy, po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń, obliczony w oparciu o plan 3 kwartu roku poprzedzającego pierwszy rok prognozy (wskaźnik ustalony w oparciu o średnią arytmetyczną z 3 poprzednich lat)	24,04%	17,66%	24,26%	28,79%	40,63%	42,27%	44,05%
9.6.1	Dopuszczalny wskaźnik spłaty zobowiązań określony w art. 243 ustawy, po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń, obliczony w oparciu o wykonanie roku poprzedzającego pierwszy rok prognozy (wskaźnik ustalony w oparciu o średnią arytmetyczną z 3 poprzednich lat)	24,99%	18,61%	25,21%	28,79%	40,63%	42,27%	44,05%
9.7	Informacja o spełnieniu wskaźnika spłaty zobowiązań określonego w art. 243 ustawy, po uwzględnieniu zobowiązań związku współtworzonego przez jednostkę samorządu terytorialnego oraz po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń, obliczonego w oparciu o plan 3 kwartałów roku poprzedzającego rok budżetowy	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Tak
9.7.1	Informacja o spełnieniu wskaźnika spłaty zobowiązań określonego w art. 243 ustawy, po uwzględnieniu zobowiązań związku współtworzonego przez jednostkę samorządu terytorialnego oraz po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń, obliczonego w oparciu o wykonanie roku poprzedzającego rok budżetowy	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Tak
14.3	Wydatki zmniejszające dług, w tym	17 051 367	0	0	0	0	0	0
14.3.1	spłata zobowiązań wymagalnych z lat poprzednich, innych niż w pkt 14.3.3	17 051 367	0	0	0	0	0	0
17	Rozliczenie budżetu	0	0	0	0	0	0	11 484 654

Źródło: opracowanie własne.

SPOSÓB OBLICZANIA PRZEWIDYWANYCH EFEKTÓW FINANSOWYCH

Przy opracowaniu prognozy pozycji budżetowych Gminy Rewal wykorzystano trzy podstawowe mierniki koniunktury gospodarczej – produkt krajowy brutto (PKB), wskaźnik inflacji (CPI) oraz wskaźnik wynagrodzeń. Na ich podstawie oszacowano wartości dochodów i wydatków Gminy Rewal, co dzięki konstrukcji i zaawansowanym metodom dokonywania obliczeń, pozwoli realizować w przyszłości właściwą politykę finansową jednostki.

Zgodnie z zaleceniami Ministra Finansów, prognozę wskazanych mierników oparto o Wytyczne dotyczące założeń makroekonomicznych na potrzeby wieloletnich prognoz finansowych jednostek samorządu terytorialnego. Ostatnia dostępna aktualizacja ww. **wytycznych miała miejsce 17 maja 2016 roku**, a dane wynikające zwołanego dokumentu prezentuje tabela 50.

Tabela 51. Dane makroekonomiczne przyjęte do wyliczeń prognozy

Wskaźnik	2017	2018	2019	2020	2021	2022
PKB	3,90%	4,00%	4,10%	3,20%	3,70%	3,50%
Inflacja	1,30%	1,80%	2,20%	2,50%	2,50%	2,50%
Wynagrodz.	3,10%	3,10%	3,20%	3,20%	3,10%	3,10%

Źródło: Wytyczne dotyczące założeń makroekonomicznych na potrzeby wieloletnich prognoz finansowych jednostek samorządu terytorialnego. Aktualizacja – maj 2016 r., (www.mf.gov.pl), Warszawa 2016.

Prognozę oparto o następujące założenia:

1. dla roku 2016 przyjęto wartości wynikające z budżetu ustalonego przez RIO wraz ze planowanymi zmianami dokonanymi w ciągu roku budżetowego;
2. dla lat 2017-2022 prognozę wykonano poprzez indeksację o wskaźniki dynamiki inflacji, PKB i wskaźnik wynagrodzeń.

Podzielenie prognozy w powyższy sposób pozwoliło na realną ocenę możliwości inwestycyjno-kredytowych Gminy.

Zgodnie z przyjętym założeniem, dochody i wydatki bieżące w roku 2016 uwzględnione w prognozach wynikają z wartości zawartych w budżecie Gminy na 2016 rok. Od 2017 roku prognozy dochodów i wydatków budżetowych dokonano za pomocą odpowiednio skonstruowanego równania, który uwzględnił wartości wskaźników PKB, CPI i dynamiki wynagrodzeń oraz ich wpływ na daną kategorię budżetową:

$$Y_t = Y_{t-1} \cdot (1 + CPI \cdot u_{CPI}) \cdot (1 + \Delta PKB \cdot u_{\Delta PKB}) \cdot (1 + \Delta W \cdot u_{\Delta W})$$

gdzie:

Y_t - wartość prognozowana danej kategorii dochodów bądź wydatków budżetowych;
 Y_{t-x} - wartość danej kategorii dochodów bądź wydatków budżetowych we wcześniejszych latach, gdzie:

$$Y_{t-1} = u_{Y1} \cdot Y_1 + u_{Y2} \cdot Y_2 + u_{Y3} \cdot Y_3 + u_{Y4} \cdot Y_4$$

u_{Y1} – waga przypisana dla dochodów i wydatków w roku poprzedzającym rok prognozy;

u_{Y_2} – waga przypisana dla dochodów i wydatków z 2 lat wstecz od roku prognozy;
 u_{Y_3} – waga przypisana dla dochodów i wydatków z 3 lat wstecz od roku prognozy;
 u_{Y_4} – waga przypisana dla dochodów i wydatków z 4 lat wstecz od roku prognozy;
 Y_1 – wartość dochodów lub wydatków w roku poprzedzającym rok prognozy;
 Y_2 – wartość dochodów lub wydatków z 2 lat wstecz od roku prognozy;
 Y_3 – wartość dochodów lub wydatków z 3 lat wstecz od roku prognozy;
 Y_4 – wartość dochodów lub wydatków z 4 lat wstecz od roku prognozy;
 CPI - wartość wskaźnika inflacji w roku prognozowanym;
 u_{CPI} - waga przypisana wskaźnikowi CPI, będąca jego rzeczywistym wpływem na prognozowaną kategorię;
 ΔPKB - wskaźnik dynamiki PKB;
 $u_{\Delta PKB}$ - waga przypisana wskaźnikowi dynamiki PKB, będąca jego rzeczywistym wpływem na prognozowaną kategorię;
 ΔW - wskaźnik dynamiki wynagrodzeń;
 $u_{\Delta W}$ - waga przypisana wskaźnikowi dynamiki wynagrodzeń, będąca jego rzeczywistym wpływem na prognozowaną kategorię.

Zastosowana metoda dotyczy wszystkich kategorii dochodów i wydatków budżetowych w każdym roku prognozy. Zasadą jest to, że dla dochodów ustalone wartości udziałów poszczególnych wskaźników wynoszą 70% dla PKB i 30% dla inflacji. Przyjęcie takich wartości jest zgodne z kształtowaniem się polityki państwa w zakresie kształtowania dochodów budżetu centralnego oraz odpowiada dotychczasowym wahanom w budżecie Gminy.

Ponadto analiza materiału statystycznego wykazała, że dochody mają silniejszą korelację z wytwarzaną produkcją, podczas gdy wydatki są silniej powiązane ze wskaźnikiem inflacji, dlatego w przypadku wydatków wagi wynoszą odpowiednio: 30% dla PKB i 70% dla inflacji. Biorąc pod uwagę wpływ wskaźnika wynagrodzeń na kształtowanie się wysokości wydatków ponoszonych na wypłatę wynagrodzeń i pochodnych przyjęto następujące wagi: 25% dla inflacji, 25% dla PKB i 50% dla wskaźnika wynagrodzeń.

Do prognozowania dochodów oraz wydatków przyjęto wartości dochodów oraz wydatków do 4 lat wstecz. Przyjęta metodologia ma na celu poparcie prognozowanych kategorii budżetowych w wykonaniu budżetu z lat poprzednich, z uwzględnieniem różnicy czasu między rokiem prognozowanym, a poszczególnymi latami. Dla dochodów przyjęto następujące wagi:

1. 40% dla wartości dochodów z roku poprzedzającego;
2. 30% dla wartości dochodów z 2 lat wstecz;
3. 20% dla wartości dochodów z 3 lat wstecz;
4. 10% dla wartości dochodów z 4 lat wstecz.

Ze względu na fakt, że możliwości oddziaływania na stronę wydatkową są większe niż na dochodową, dla prognozowania wydatków postanowiono przyjąć dwa rodzaje wag, ze względu na wysokość wydatków w roku poprzedzającym rok prognozy. Mianowicie, jeżeli w ostatnim roku wartość wydatków w danej kategorii wynosiła:

1. 0, to również w roku prognozowanym wartość wynosi 0;

Jeżeli w ostatnim roku wartość wydatków w danej kategorii kształtowała się poniżej średniej z 3 lat wstecz, przyjęto następujące wagi:

1. 70% dla wartości wydatków z roku poprzedzającego;
2. 15% dla wartości wydatków z 2 lat wstecz;

3. 10% dla wartości wydatków z 3 lat wstecz;
4. 5% dla wartości wydatków z 4 lat wstecz.

Jeżeli w ostatnim roku wartość wydatków w danej kategorii kształtowała się powyżej średniej z 3 lat wstecz, to przyjęto takie same wagi jak przy prognozie dochodów, czyli:

1. 40% dla wartości wydatków z roku poprzedzającego;
2. 30% dla wartości wydatków z 2 lat wstecz;
3. 20% dla wartości wydatków z 3 lat wstecz;
4. 10% dla wartości wydatków z 4 lat wstecz.

Następnie dokonano merytorycznej weryfikacji otrzymanych wyników, co pozwoliło na kontrolę zaprognozowanych danych, z racjonalną wiedzą na temat kształtowania się wartości poszczególnych kategorii budżetowych Gminy.

PODSUMOWANIE

Niniejszy dokument jest odpowiedzią na wymagania stawiane w ustawie o finansach publicznych, a jego struktura jest zgodna z zaleceniami zawartymi w art. 240a ustawy. Całość analizy została podzielona na trzy zasadnicze części poprzedzone krótkim wprowadzeniem traktującym o istocie, celach, podstawie prawnej i ryzyku towarzyszącemu realizacji programu postępowania naprawczego.

W pierwszej części dokumentu zawarto diagnozę stanu finansów Gminy – dochodów, wydatków, i zadłużenia, którą dokonano w oparciu o dokumenty finansowe Gminy jak np. sprawozdania z wykonania budżetów, opinie regionalnej izby obrachunkowej czy umowy kredytowe. Na podstawie wniosków płynących z tej analizy zidentyfikowano obszary, w ramach których zaplanowano działania naprawcze, które w jak największym stopniu będą przyczyniać się do minimalizacji kosztów funkcjonowania Gminy.

Druga część dokumentu zawiera propozycje działań naprawczych, które zoptymalizują zarządzanie finansami oraz przyczynią się do uzyskania znacznych oszczędności. Zwrócono uwagę na przesłanki stanowiące podstawę wprowadzenia określonych działań, a także określono możliwości do uzyskania poziom oszczędności.

Biorąc pod uwagę sytuację Gminy w zakresie możliwości oddziaływania na stronę dochodową budżetu, większość działań naprawczych skupia się przede wszystkim na ograniczeniu wydatków bieżących. Większość z nich dotyczy ograniczenia wydatków ponoszonych na wypłatę wynagrodzeń i pochodnych od wynagrodzeń w administracji publicznej i oświacie.

Największym problemem Gminy jest jej poziom zadłużenia, a także terminy wymagalności. Pomimo realizowanych i wdrażanych na nowo działań naprawczych utrzymanie płynności finansowej przez Gminę w większości uzależnione jest od działań wierzycieli Gminy. Jakikolwiek próby egzekwowania należności od Gminy przez wierzycieli będzie wiązało się z ograniczeniem środków jakie Gmina przeznaczy na realizację zadań bieżących i wpłynie na dalszy wzrost zobowiązań Gminy.

Gmina uzależnia powodzenie programu postępowania naprawczego od uzyskania pożyczki z budżetu państwa. Na chwilę obecną jest to jedyne możliwe i dostępne narzędzie, za pomocą którego Gmina mogłaby uregulować spłaty zobowiązań wobec banków i instytucji spoza sektora finansowego. Podobną ocenę wyraził Skład Orzekający RIO w Szczecinie (Uchwała Nr CIX.388.Z.2015 Składu Orzekającego Regionalnej Izby Obrachunkowej w Szczecinie z dnia 17 listopada 2015 roku). Uzyskanie pożyczki w 2016 roku jest konieczne ze względu na fakt, iż na 124 mln zł zadłużenia, 99,5 mln zł przypada do spłaty w roku budżetowym. Pomimo podejmowanych działań zmierzających do maksymalizowania dochodów i minimalizowania wydatków, Gmina nie ma możliwości samodzielnej spłaty długów.

Spłatę pożyczki z budżetu państwa zaplanowano do 2022 roku, zrezygnowano z planowania kwot jakie zamierza się przeznaczyć na zadania inwestycyjne, a wydatki bieżące Gminy zaplanowano na poziomie zapewniającym niezbędną minimum.

SPIS TABEL

Tabela 1. Dochody Gminy Rewal w latach 2011-2015.....	10
Tabela 2. Dochody Gminy Rewal w 2016 roku.....	11
Tabela 3. Skumulowany udział głównych dochodów Gminy Rewal w latach 2011-2015 (po zaokrągleniu do pełnych złotych).....	14
Tabela 4. Dochody Gminy Rewal z tytułu podatków lokalnych w latach 2011-2015	15
Tabela 5. Porównanie wysokości stawek podatku od nieruchomości na 2016 rok.....	16
Tabela 6. Należności wymagalne Gminy Rewal w latach 2011-2015.....	17
Tabela 7. Należności wymagalne Gminy Rewal wg stanu na dzień 31 marca 2016 roku.....	18
Tabela 8. Wydatki Gminy Rewal w latach 2011-2015	19
Tabela 9. Wydatki Gminy Rewal w 2016 roku	21
Tabela 10. Podział wydatków na działy w Gminie Rewal w latach 2011-2015 (po zaokrągleniu do pełnych złotych).....	23
Tabela 11. Wydatki Gminy Rewal na transport i łączność w latach 2011-2015.....	24
Tabela 12. Wydatki Gminy Rewal na oświatę w latach 2011-2015.....	24
Tabela 13. Wydatki Gminy Rewal na administrację publiczną w latach 2011-2015	25
Tabela 14. Zobowiązania wymagalne Gminy Rewal w latach 2014-2015	26
Tabela 15. Zobowiązania wymagalne Gminy Rewal wg stanu na 31 marca 2016 roku.....	27
Tabela 16. Zadłużenie Gminy Rewal w latach 2013-2015	28
Tabela 17. Zadłużenie Gminy Rewal wg stanu na 31 marca 2016 roku	28
Tabela 18. Zestawienie zmian w wysokości zobowiązań długoterminowych Gminy Rewal w latach 2014-2016.....	29
Tabela 19. Zobowiązania Gminy Rewal z tytułu, umów, ugód i porozumień wg stanu na dzień 31 marca 2016 roku ...	30
Tabela 20. Stan zobowiązań Gminy Rewal wobec poszczególnych wierzycieli wg stanu na 31 marca 2016 roku	32
Tabela 21. Harmonogram spłaty zobowiązań Gminy Rewal wg zawartych umów, ugód i porozumień.....	33
Tabela 22. Zestawienie zobowiązań Gminy Rewal przypadających do spłaty w 2016 roku	34
Tabela 23. Projekcja finansowa dla Gminy Rewal uwzględniająca spłatę zobowiązań Gminy w 2016 roku	35
Tabela 24. Szacunkowy efekt finansowy przewidywany do uzyskania w 2017 roku w związku z redukcją etatów w Urzędzie Gminy w Rewalu	41
Tabela 25. Szacunkowe wydatki na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń w administracji w 2016 roku.....	42
Tabela 26. Prognozowane efekty finansowe uzyskane z tytułu reorganizacji struktury Urzędu Gminy	42
Tabela 27. Prognozowane efekty finansowe uzyskane z tytułu zamrożenia wynagrodzeń pracowników administracji publicznej.....	43
Tabela 28. Szacunkowe oszczędności z tytułu zmiany dostawcy usług pocztowych	44
Tabela 29. Prognozowane efekty finansowe uzyskane z tytułu ograniczenia kosztów administracyjnych w Urzędzie ..	46
Tabela 30. Prognozowane efekty finansowe uzyskane z tytułu optymalizacji wydatków w oświacie.....	47
Tabela 31. Prognozowane efekty finansowe uzyskane z tytułu zamrożenia wynagrodzeń pracowników pomocy społecznej.....	48
Tabela 32. Planowane ograniczenia wydatków w działalności kulturalnej.....	49
Tabela 33. Prognozowane efekty finansowe uzyskane z tytułu zaostrzenia polityki wydatkowej w gminnych instytucjach kultury	49
Tabela 34. Prognozowane efekty finansowe uzyskane z tytułu zbiorowego zakupu energii elektrycznej	50
Tabela 35. Wydatki ponoszone na zakup materiałów w latach 2011-2015	51
Tabela 36. Prognozowane efekty finansowe uzyskane z tytułu ograniczenia wydatków na zakup materiałów i wyposażenia.....	52
Tabela 37. Wydatki ponoszone na zakup usług zewnętrznych w latach 2011-2015	52
Tabela 38. Prognozowane efekty finansowe uzyskane z tytułu ograniczenia wydatków na zakup usług zewnętrznych	53
Tabela 39. Wydatki ponoszone na zakup usług remontowych w latach 2011-2015.....	53
Tabela 40. Prognozowane efekty finansowe uzyskane z tytułu ograniczenia wydatków na zakup usług remontowych	54
Tabela 41. Harmonogram realizacji działań naprawczych	55
Tabela 42. Podsumowanie efektów finansowych działań naprawczych po stronie wydatków	56
Tabela 43. Planowane dochody budżetowe Gminy Rewal na rok 2016	57
Tabela 44. Wykaz nieruchomości przeznaczonych do sprzedaży w 2016 roku	58
Tabela 45. Planowane wydatki budżetowe Gminy Rewal na rok 2016.....	59
Tabela 46. Zestawienie zobowiązań Gminy z tytułu zrealizowanych inwestycji przypadające do spłaty w 2016 roku ...	60
Tabela 47. Szczegółowe zestawienie planowanych wartości wydatków na rok 2016	61
Tabela 48. Projekcja finansowa dla Gminy Rewal uwzględniająca założenia budżetu na 2016 rok	62
Tabela 49. Planowany harmonogram spłaty pożyczki z budżetu państwa	65
Tabela 50. Projekcja finansowania Gminy Rewal z uwzględnieniem pożyczki z budżetu państwa	66
Tabela 51. Dane makroekonomiczne przyjęte do wyliczeń prognozy.....	68

SPIS RYCIN

Ryc. 1. Dynamika wzrostu/spadku dochodów Gminy Rewal od roku 2012	10
Ryc. 2. Struktura dochodów Gminy Rewal w latach 2011-2015.....	12
Ryc. 3. Dynamika wzrostu/spadku wydatków Gminy Rewal od roku 2012	20
Ryc. 4. Struktura wydatków Gminy Rewal w latach 2011-2015.....	22
Ryc. 5. Procedura weryfikacji	37

INFORMACJA O WYKONAWCY

Niniejszy dokument objęty jest prawem autorskim wykonawcy.

Curulis Sp. z o.o.
ul. Kazimierza Wielkiego 5c/180
61-863 Poznań

e-mail: biuro@curulis.pl
strona: www.curulis.pl

Wykonanie:

Aleksandra Hochenzy
e-mail: a.hochenzy@curulis.pl
Tel.: 664 420 058

Pieczęć wykonawcy

Podpis wykonawcy